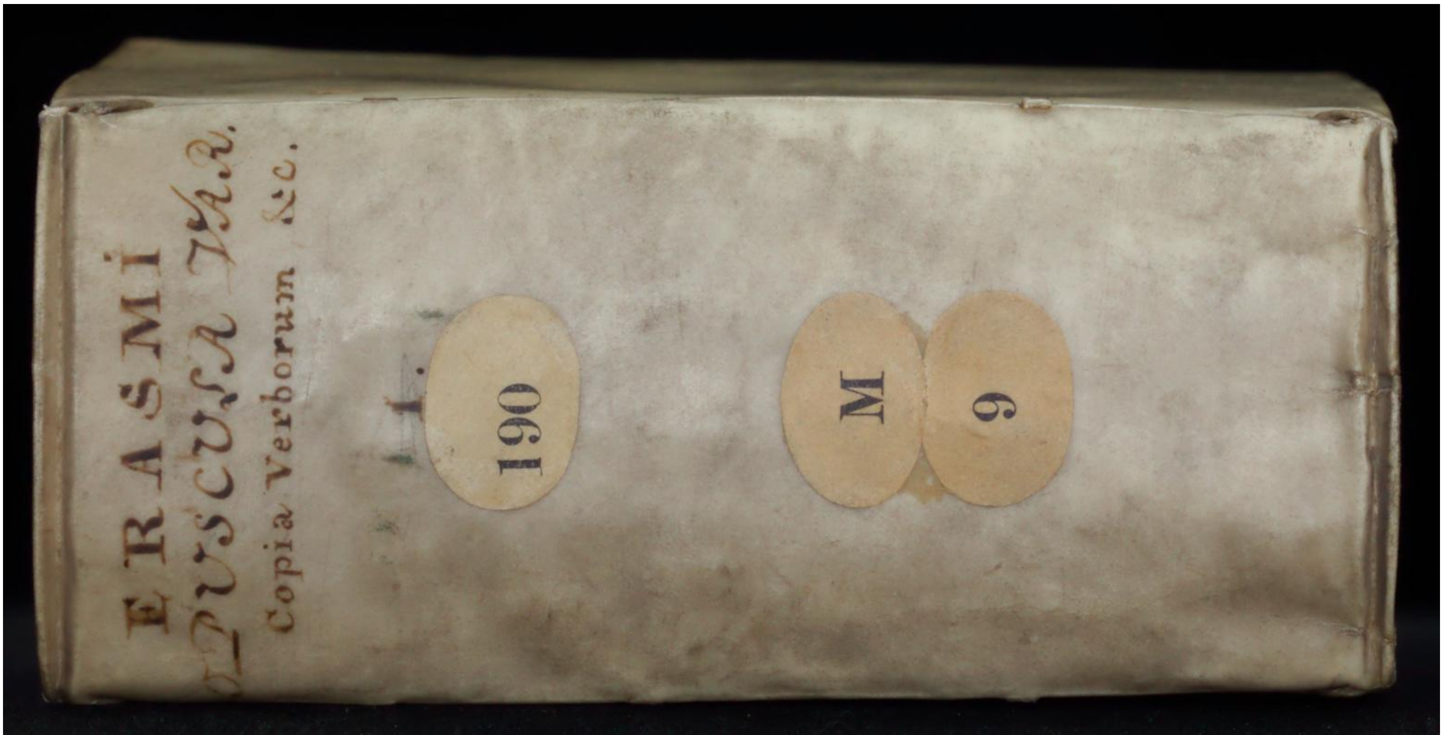
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

DESIDERII ERASMI ROTERODAMI

De

CONTEMPTU MUNDI.

LIBER.

LUGDUNI BATAVORUM,
Ex Officinâ IOANNIS MAIRE.
ANNO CIↃ IↃ C XLI.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

DESIDERII ERASMI *Roterodami* DE CONTEMPTU MUNDI.

CAPUT I.

OLIM quidem Iodoce adoleſcens chariſſime non mediocris mihi ad te ſcribendi inceſſit cupido, ſed hactenus pudore magis quam negligentia ſilui, veritus ſcilicet ne te ſingulari tum prudentia tum eruditione hominem, ego admonere parans, ego inquam natu quidē haud multo maior, cæteris autem rebus longe inferior, aut ululas Athenas, ut in proverbiis eſt, aut in ſylvam liga ferre viderer. Non quod dubitarem quin tu, ut es animo leniſſimo optimoque, adhortationem noſtram in optimam partem acciperes, ſed ne ego parum modeſti viri officio functus viderer, qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

te admonere tentarim à quo me admoneri longe æquius erat. Quid igitur faciam? Scribam ne? At id pudor vetat. Sileam vero. At è regione id amor tui Iodoce non ſinit. Ergo ne perpetuo hærebit in dubio animus, hinc ſuadente amore, hinc diſſuadente pudore? Verum ambiguo animo vix quicquam eſt moleſtius. Verum tandem vincat quod æquum eſt vincere, cedat amori pudor. Pluris mihi debet eſſe tui commodi ratio, imo tuæ ſalutis, quam alienæ de me opinionis. Quod ſi noſtrum ſcribendi officium arrogantiæ magis quam prudentiæ dabitur, eatenus certe peccato meo danda venia erit, quatenus ab amore (qui nihil conſulte agere ſolet) profectum videbitur. Malui enim amanter ſcribendo audentius, quam prudenter tacendo prudentius agere. Nec vereor omnino ne hoc patrono (amorem noſtrum loquor) abſolvi nequeam. Neque enim aut ſimplex eſt aut vulgaris, ſed & geminus & ſingulariſſimus. Maximę ſiquidem ac plurimæ neceſſitudi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

nis tecum mihi cauſæ intercedunt, mutui à pueris convictus, mira quædam animorum conſenſio, communia optimarum artium ſtudia, innumera tua erga me officia, denique ſingularis & tua & tuorum in me benevolentia. His omnibus etiam ſanguinis affinitas accedit. Quid autem ea neceſſitudine poteſt eſſe copulatius, quæ quaſi duplici catena colligatur, hinc ſanguinis vinculo, hinc conjunctiſſima quadam charitate animorum? Itaque velim ſic tibi mi Iodoce perſuadeas, neminem unquam ſibi quam tu mihi es, fuiſſe chariorem. Quando autem te æque atque meipſum diligo, aut etiam amplius, æquiſſimum eſt ut tua ſalus non minori mihi curæ ſit, quam meaipſius, imo facit id (neſcio quo pacto) verus amor, ut acerbius amici quam noſtra incommoda doleamus, ejusque commodi quam noſtri ſimus cupidiores: deniq; (ut paucis dicam) facit ut homo ſit homini charior quam ipſe ſibi. Quod equidem de te ſperare, de me plane affirmare poſsũ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

Hinc mihi eam fiduciam ſumpſi, ut modeſtię paulisper oblitus, hanc hortatoriam ad te epiſtolam ſcriberem, qua te plane à mundi ſtrepitu commercioque abducere, atque ad monaſticam, id eſt ſolitariam tranquillamque vitam transferre cupio. Res ardua, & quæ non paſſim vulgo perſuadeatur, ſed quoniam ea vitæ tuæ integritas eſt, ut jam nunc præter habitum (in quo mihi quidem gratulor) prope nihil ſuum in te mundus habeat, exhortationem meam non inanem futuram confido, quandoquidem eodem te & optimi animi impetus, & noſtra vocat oratio. Quis enim dubitat ei rati curſum eſſe facillimum, quæ & ventis fertur & amne ſecundis? Quanquam autem in optimam ſpem tua me probitas vocet, nunquam tamen timere deſinam, donec nequiſſimo iſti & lubrico ſeculo vale dixeris, atque ad cœnobium tanquam in tutiſſimum ſinum te receperis. Quoties enim (crede mihi) diſcrimina in quibus tua vita verſatur mecum pertracto (id autē facio prope

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

ſemper) toties ſingularis tui amor anxium me atque ſolicitum reddit, nec aliter afficior quam pia mater quæ gnato unico, eodemque chariſſimo fretum aliquod crebris infame naufragiis navigante, ſæviſſimum ventorum turbinem ſurgere non ſine lachrymis videt, palleſcit, trepidat, æſtuat, gnatum in ſomnis cogitat, gnatum dormiens ſomniat, ſemperque animo pejora veretur, ſemperque timet graviora pericula veris. Atque utinam ego non minora veris pericula timeam. Sed novi ego, novi Iodoce novi, quos iſtud ſeculi fretum habeat motus, quæ vitæ pericula, quot mortium genera, unde pridem ſciſſa rate vix exigua vehente tabula nudus evaſi. At tu forſan ceu temere ſecurus timidiuſculum me vocans ſecurum eſſe jubebis. Atque iſto pacto pectori noſtro metum non exemeris, imo adauxeris, tantumque abes ut ſecurum præſtiteris, ut ſpem etiam noſtram propemodum omnē abefeceris. Tanto enim periculoſius

diſcrimini pates, quanto minus intelligis, aut certe ſi intelligis non caves, nihil iſta confidentia pernicioſius, nihil dementius. Quid enim eo navita vecordius, qui inter ſpumantes aſpergine ſcopulos, ſyrtes furentes, voracesque pelagi vortices tempeſtate ſæviſſima, rate denique parum firma navigans nihil metuat periculi, ſed ad gubernaculum reſupinus cantitet, vectoresque ſuos vetet eſſe ſolicitos? Quis non ejuſmodi hominis & temeritatem exhorreat, & incolumitati timeat? Neque ego mi Iodoce prius tibi timere deſinam, quam tu inquietiſſimum iſtud ſeculi pelagus deſines temerarius navigare. Ridicula (inquies) comparatio. Quid ſeculi & pelago convenit, cum altero nihil ſit blandius, altero nihil horridius? Imo (ſi propius intendere vacet) haut ſcio an ulla ſit accommodatior. At tibi ſyrenum male dulces moduli, quibus præter navigantes ſopire, tumque mari mergere ſolitæ feruntur, male blandas ſeculi illecebras inepte videntur exprimere?

Quæ utinam videas quos adoleſcentiæ tuæ laqueos, quos dolos, quæ retia tetenderint. Harum igitur fac littus fugias (fuga enim tutiſſima eſt) nec temere confidas iſtac te impune navigaturum, ubi feciſſe naufragium vides David, Solomonem, itemque alios & plures & nobiliores, quam ut hoc loco commemorandi ſint. Hoc breviter dixerim, Nemo pene evaſit, niſi qui fugit. Ulyſſes (Homero auctore) qui ſapientis perfectique perſonam gerit, ſyrenum iſtarum voces multo ſtudio (ut qui cera aures oppleverit, ſeque malo rudente aſtrinxerit) vix effugit. Tibi porro quid ſpei eſt in cujus unius perniciem tot pariter res conjurarunt, ætas laſciviens, forma alliciens, opes, facultas, libertas, monſtrorum denique iſtorum heu nimium dulcium nocturna diurnaque carmina? Nec tibi minus metuendos cenſeo prominentes iſtos atque acutos ſcopulos, ſecularium dignitatum faſtigia, in quos ſi te violentior flatus impulerit, pulchre ſe tibi res habebunt, ſi brevi

tabula natantem in litus aliquod ignotum procella ejiciat. Quid charybdium inexplebiles voragines, quæ ſi quam forte corripuere, ratem currentem ſiſtere, atque crebrius in orbem actam abſorbere memorantur, num obſcurum habent avaritiæ ſimulachrum? quæ inſatiabili habendi ſtudio pectus exagitans nunquam ſinit eſſe quietum, donec abſorptum barathro demergat. Nunc ſyrtium furibundos æſtus, indomitos irarum impetus accipe, quarum iſtic tanto copioſior materia, quanto offenſa crebrior. Quid venti? Nonne tum aſſentatorum tum maledicorum ſermones peſtiferos pulcherrime referunt? Qui (nihil refert) unde flent, perinde utrique timendi. Nam ſi ſecundi, in aſperrimas cautes puppim præcipitem ferunt, ſin adverſi, nihilominus in ſyrtes agunt. Et quid horrenda illa fluctuum alternatio, modo ad ſydera ſeſe tollentium, modo in ſeipſa reſidentium, quam apte fortunæ viciſſitudinem varietatemque exprimit, qua plerumque fractus ani-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

mus ad impatientiam dejicitur, dum nuper beatus ſubitam calamitatem ferre neſcit. Prætereo tempeſtates, taceo nocturnos errores, ſyderum fallaciam, beluarum (quas pontus alit) mille genera non commemoro, quæ ipſe pro tuo ingenio & plenius excogitabis & rectius interpretabere. Quid quod ne tum quidem fidendum eſt, cum tibi placidum blanditur ęquor, cum ſe vitreæ ſtravere procellæ, cum aëris arridet ſerenior facies? Id enim agitur ut te ſubita tempeſtas ſopitum inveniat. Proinde haud ſcio, ſit ne ſeculi proſperitate virtuti adverſius quicquam, quicquam nocentius, quicquam inimicius. Nam ſcriptura teſte multos quidem frangit calamitas, longe vero plures proſperitas ſolvit. Tu igitur mundo blandienti cave quicquã, fidas, ne te (quod Deus avertat) fracta navi natantem poëtico illo defleamus verſiculo.

O nimium cœlo & pelago confiſe ſereno
Nudus & ignota Palinure jacebis arena.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

CAP. II.

Periculoſum eſt morari in mundo.

VIden optime Iodoce quanta te circumſtent pericula, cui vel ipſa eſt periculoſa tranquillitas? Quid? tu ne ſperas hæc te ſuperare diſcrimina, ut nihil ulla ex parte detrimenti capias, præſertim in iſta ætate quæ vel ſuopte impetu in flagitia prona fertur, nedum cum tot irritamentis impellitur? At ſpero inquis. Speres licet, & ego quoque una ſpero, ſed tamen vereor ne fruſtra ſperaverimus. Tu velim hanc noſtram ſpem paulo reddas ſecuriorem. Sed facile ſuſpicor quid inter hæc legenda tecum ſubmurmures. Uſqueadeo ne iſtic tuta ſunt omnia? Ita ne ſoli ſervabuntur monachi? Ergo ne perituri omnes cæteri? Minime vero. Non diffiteor & iſtic eſſe quorum nomina liber ille vitæ teneat annotata, neque qui in monaſterium commigrarunt, ii continuo res ſuas ita in tuto collocavere, ut plane ſecuros vivere liceat

ceat. At tantum inter hoc & iſtud vitæ genus intereſt, quantum inter eum qui jam in portu navigat tametſi nondum reticula fixerit, & eum qui medio adhuc pelago fertur, vel potius inter eum qui natat in undis & eum qui terra facit iter. Non periit qui commoratur in mundo, ſed periculo propior eſt. Ego vero mi Iodoce, quoniam tibi optime conſultum velim, ſumque tuæ ſalutis fortaſſe teipſo ſtudioſior, diſcrimina fugere, tuta captare jubeo. Qui amat periculum (ut ait ſapiens) peribit in illo. Quæſo te quorſum opus eſt ſævis jactari fluctibus, cum terra pateat iter & tutius & commodius? Quis (niſi prorſus oculis captus) qui non videat longe eſſe tutius, jucundius, commodiusque per amœna atque virentia prata absque formidine iter agere, quam inter tot mortis imagines, perpetua cum anxietate verſari? Eo ne cæcitatis ventum eſt, ut noſtris etiam ærumnis delectemur, & (ut apud Vergilium eſt) inſano juvet indulgere labori? Huc ades ô Iodoce,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

quis eſt nam ludus in undis?
Hic ver purpureum, varios hic flumi-
na circum
Fundit humus flores, Hic candida po-
pulus antro
Imminet, & lentæ texunt umbracula
vites.
Huc ades, inſani feriant ſine littora flu-
ctus.
Hic liquidi fontes, hic mollia prata vi-
rensque
Hic nemus, hic ipſo tecum conſumerer
ævo.

Libuit hoc Vergiliano carmine te ad noſtras delitias ab iſtis avocare fluctibus. Sed neſcio quibus præſtigiis, animi tibi faſcinat oculos, male blanda mundi ſpecies, geſtientemque animum itidem ut viſco quodam impeditum moratur ac detinet. Subit enim continuo fucata illa rerum facies, jamque euntem blande revocat, quid inquiens agis demens? Cur & te & tuos is perditum? Itane univerſos deſeris crudelis? Ut ſodales chariſſimos atque amicorum turbam contemnas, parentum non miſeret?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

Et quid tandem animæ miſeræ illi futurum cenſes quæ te amat miſere, quæ te deperit, quæ te maritum optat? Vide etiam atque etiam quid inceptes. Mollior es quam qui rem tam duram perficias. Iſta ætas, iſta forma multo aliis rebus conveniunt. Vah tam indigne ævi florem patieris excidere? Solus perpetua merens carere juventa? Senibus, quibus jam vita deſiit eſſe ſuavis, iſta relinquas, tu puer es, nec te quicquam niſi ludere oportet. Vel illud reſpice, Domi res tibi ampla eſt, futura amplior ſi manſeris. Ea perit. Honoribus ſatis ornatus es, clariores impendent ni te ſubtraxeris. Hæ omnes quærunt, tu unus quæſita relinquis? Ergo ne abis nunquam poſthac his fruiturus gaudiis, his opibus, his & his commodis? Saltem da ſpatium tenuemque moram, mala cuncta miniſtrat impetus. Audiſti, audiſti? Et iſtæ ſyrenum voces ſunt, ſed tu per ſalutem tuam cave auſcultaveris. Ulyſſem te præſta. Mentem tibi excantabunt, ſi aures accommodes. Blandiſſime

qui-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

quidem ſunt, atque ita ut vel ſaxea pectora promoveant, ſed mortiferas eſſe atque in æternum exitium ducere memineris. Huc potius aures, huc oculos, huc animum flecte, collige quicquid in te eſt virium, intende (quam potes acerrime) mētis aciem, nihil tibi ineptus blandiaris, rem ipſam introſpice, videbis profecto (ſi quid tamen videbis) quam putida, quam inania, quam denique te ſint indigna quæ evolare non ſinunt.

CAP. III.

De contemnendis opibus.

Quid enim tibi pollicetur mundus quod tanti ſit ut ejus gratia ſalutem tuam in dubium venire ſinas, atque à noſtris velis abeſſe delitiis. Quid, inquam, tibi pollicetur? Opum affluentiam? Nam eas in primis mirantur mortales. At his nihil miſerius, nihil vanius, nihil pernicioſius. Hæ omnis flagitii & magiſtræ & miniſtræ. Neque enim temere omnium malorum radicem ſcriptura appellat cupidi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

cupiditatem. Hinc amor ſceleratus habendi naſcitur, hinc injuriç oriuntur, hinc factiones pullulant, hinc furta, hinc peculatus, hinc ſacrilegia, hinc rapinæ, hinc latrocinia proficiſcuntur. Hæ incæſtus pariunt, hæ adulteria gignunt, hæ ſtupra nutriunt, hæ amores inſaniſſimos luxumq; alunt. Denique quid non mortalia pectora cogit auri ſacra fames? Vides igitur quam ſapuit Flaccus Horatius, qui eas ſummi materiam mali vocans, in mare præcipites dari jubet, ſi ſcelerum (inquiens) bene pœnitet. Tanta enim rebus ſocietas, ut etiam vocabulis ipſis cognatio quædam eſſe videatur vitiis ac divitiis. Quotumquenque mihi dabis divitum, qui non alterutro morbo laboret, aut avaritia (qua nihil eſt tetrius) ſi natura ad rem ſit attentior, aut luxu (quo nihil putidius) ſi paulo ſit ingenio benigniore. Alter rei ſervus non dominus eſt, alter haud diu erit. Alter habetur non habet. Alter mox habere deſinet. Alter vivit magnas inter opes inops, alter abutitur

non utitur. Pulchre hæc intellexiſſe Eutrapelus quidam mihi videtur, quem eum à quo forte laceſſitus eſſet, ſic ulciſci ſolitum accepimus. Non conviriis, non veneno, non ferro petebat, pretioſis veſtibus ditabat hominem, ratus id quod eſt, divitias ſui famem excitare, habendi famem virtutem dedocere, atque ad omnem turpitudinem ac dedecus impellere. Sed fac nihil horum evenire, tu ſane ſis rara avis in terris, nigroque ſimillima cygno. Quid tandem pulchri habent iſta pretioſa pondera, quæ & moleſte parantur, & anxie ſervantur, quorum congeſtio diros labores, cuſtodia anxios metus, amiſſio miſeros affert cruciatus? Nullæ ergo homini locupleti feriæ, aut partis pervigil incubat, aut parandis inhiat, aut amiſſa dolet, damnum judicat quoties lucrum non fecerit. Et quid ſi montibus aurum æquaverit, aut ſi potis eſt vel vicerit? Auxit ſarcinam, cumulavit curas, aggeſſit metus ac moleſtiam, paravit ſibi cuſtodiæ munus, miſeriæ laboriſque plenißi-

pleniſſimum. Creſcentem ſequitur cura pecuniam. Creſcit amor nummi quantum ipſa pecunia creſcit. Et minus hanc optat qui non habet. Denique miſera eſt magni cuſtodia cenſus. Vulteus ille Horatianus male de ſe meritum patronum judicabat, cujus ingenio à paupertate ſua abdu-ctus fuerat, ſeque non divitem ſed miſerum factum putabat, orabatque ut quam primum vitæ priori redderetur. Laudandus ille quidem, qui mature reſipuerit. At avarus ſi moleſta, inquit, eſt cura, dulcis eſt nummus, non me pigebit laboris dum creſcant loculi. Sed dic mihi hominum ſtultiſſime dicam an miſerrime, cui nihil ſatis eſt, qui opibus tuis aut arca ferrata reconditis, aut (ut magis ſapias) humo defoſſis non aliter quam heſperius ille ſerpens malis aureis noctes dieſque incubas, quorſum tandem cenſus iſtos utiles eſſe, aut quid reris habere pretii? Nempe nil aliud ſunt quam æs merum, idque in facies tituloſque conciſum, quod nec edaces animi tui curas ſubmo-

veat, nec morbos illumve corporis incommodum aut pellat aut arceat, nedum mortem. At ne egeam (inquis) præſtant, Nugaris, imo ut ſemper egeas faciunt. Ut enim homini hydropico potus ſitim non extinguit, ſed accendit, ita tibi rerum copia, habendi ſtudium creſcit. At quiſquis plura quærit, is ſe egere declarat. Adde nunc infidam rerum tuarum levitatẽ. Quæ tu tanto temporum ſpacio, tanta moleſtia, per fas nefasq; undecunque congeſſiſti, ſi fortuna (ut aiunt) rotam verterit, continuo te deſerto alio te commigrabunt, tuque modo Crœſo beatior ſubito Irus eris. Hoc clarius eſt quam ut in eo multum ſermonem teramus. Quot enim coram videre eſt ex regiis opibus, ad extremam redactos inopiam? Sed fac ſtabilia eſſe, fac non deſerere vivum, num vita defunctum ſequentur? Tibi in ſepulchrum ituro, ex tantis rerum copiis, vix breve idemque ſordidum involucrum tollere licet, cætera jamdudum alios habent dominos. Tum ſi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

qua bene geſtorum ſubſtantia recondita fuerit, ea una in pretio erit, ea una abeuntem non deſeret dominum. Tanti igitur ſuaviſſime Iodoce tibi non ſint vel univerſa prædia & omne aurum quod Tagus & rutila volvit Pactolus harena, ut ſalutis tuæ vel jacturam facias vel moram feras. Quin potius ſi tantopere ditari juvat, quo vere dives evadas, domini conſilium audi. Theſauriza tibi theſauros in cœlo, ubi nec erugo, nec tinea demolitur, & ubi fures non effodiunt, nec furantur. Nihil ea opulentia puta egentius, abundare nummis, egere virtutibus. Nihil eo lucro infelicius, quod animæ damnum adferat. Turpiſſimum ergo homini, & erudito, & Chriſtiano, id cum ſummo ſalutis diſcrimine improbe ſectari, quod ethnicis philoſophis vel literarum vel famæ gratia, contemnere haud fuit difficile.

CAP. IV.

Mortiferas atque acerbas eſſe voluptates carnis.

AN forte te dulces illecebræ capiunt? Blandiſſimæ quidem dominæ & fucata ſua ſpecie orbem fere totum capientes. Sed tu fucum detrahe, cave cutis artificio fucatus nitor te promoveat. Non quid appareant ſed quid ſint inſpice. Videbis iſtis nihil eſſe tetrius, nihil ſpurcius, nihil pecudi vicinius. Nulla enim omnium re ad brutorum conditionem propius accedunt homines, quam fœdiſſima carnis libidine, quæ eo nocentior quo blandior, ut eam divinus ille Plato eſcam malorum aptiſſime vocaverit. Ut enim eſca hamo præfixa piſciculos allicit, ſeque captantes capit, itidem illa melle quodam ſua venena diſſimulans animas prædæ avidas pellicit, pellectas inficit, infectas inclementer perimit. Et ne te diu morer, accipe philoſophi ſententiam ethnici quidem ſed plane Chriſtia-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

Chriſtiano dignam, quam apud Ciceronem ſenior Cato ſe Tarenti ab Archita Pythagoreo accepiſſe commemorat. Ait enim, nullam capitaliorem peſtem quam voluptatem hominibus à natura datam, cujus voluptatis avidæ libidines temere & effrenate ad potiundum incitarentur. Hinc patriæ proditiones, hinc rerum pub. everſiones, hinc clandeſtina cum hoſtibus colloquia naſci dicebat. Nullum denique ſcelus, nullum magnum facinus eſſe, ad quod ſuſcipiendum non libido voluptatis impelleret, Etiam illa adnumera, ex ea egeſtatem, ex ea infamiam, ex ea & graves & turpes corporis morbos, ex ea animi cæcitatem, ex ea numinis contemptum naſci, hanc eſſe omnis miſeriæ caput, hanc eſſe poſtremo catenam qua ad æternos cruciatus trahuntur homines. O acerbam dulcedinem quæ tot vallata eſt miſeriis, multæ antecedunt, comitantur item permultæ, plurimæ atque atrociſſimæ conſequuntur. Dicebam modo ad brutorum conditionem accedere

homi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

homines, nunc in ea re pecudes nobis longe anteponendas video. Illæ enim gratis, ſuis qualibuscunque voluptatibus potiuntur, at homini, Deus bone, quanti conſtat brevis illa ac turpis gulæ ventrisque titillatio. Vides quale ſit quod in genere voluptatum vel præſtantiſſimum eſt (ſi quid tamen ibi præſtans dici debet.) Nunc quid tibi cæteras ſeculi commemorem ineptias dicam an furias? Mala gaudia dixit quidam, mihi videor non alieno nomine vocaturus ſi inſana gaudia dixero. Quid obſonationes, ingurgitationes, compotationes, ebrietates, nocturnæ debacchationes, quid choreæ, quid ſaltatus, quid diſſoluti luſus, quid ſales ſcurriles atque impudici, quid id genus alia mille, nonne phrenetici riſibus tibi videntur ſimillima? Quis enim eum hominem non plane mente captum atque inſanum cenſuerit, qui cum aut cruci ſuffigendus, aut enſe cedendus ducitur, nihil inſtantis ſupplicii metu trepidet, ſed inter ſe flentium turbam jocabundus ſalta-
bundus

bundus atque cum multo cachinno pergat? At iſti Iodoce eo peius inſanire mihi videntur, quo crudelior corporis morte mors animæ eſt. Ducunt in bonis dies ſuos, & in puncto ad inferna deſcendunt. I nunc & ut brutæ ac morituræ carni vel ad horam obſequare, à conditore deſice: ut illa perdite vivat, animam occide, ut illa caducis potiatur gaudiis, tu perpetuos tibi luctus compara. Sed tu forſan legitimam venerem amas, uxorem cogitas. Non equidem damno nuptias, memini qui dixerit, melius eſt nubere quam uri. Pateat iſtud infirmis aſylum. Non invideo Segor urbem magnam & non magnam ex incendio Sodomorum fugientibus, ſed novi robur animi tui. Comprobo nuptias, ſed in his, qui ſine illis non poſſunt vivere. At quid his de rebus divus Hieronymus ſcripſerit, ſcripſit enim permulta, vide. Hoc unum pro noſtra familiaritate tibi quaſi in aurem dicam, monens etiam atque etiam orans & obſecrans, ut aveas ferreo iſti capiſtro ora porri-

gere,quod ubi ſemel admiſeris,haud facile excutias. Non male ſunt nuptiæ fateor,at miſeræ certæ ſunt.Cęlibatus ut multo melior, ita infinitis partibus infelicior.

CAP. V.

Vanos & inſtabiles eſſe honores.

SED delectant te forſan illuſtres tituli atque honorum ſplendor capit. Quid ni? ſcilicet pulchrum, late ut ille ait, conſpicuum tollere verticem, gaudes quod ſpectant oculi te mille loquentem. Juvat ambiri obſequiis, ſtipari clientela, in ore eſſe omnibus, herum ſalutari denique. Verum dic age, quod tibi iſti videntur honores quos tibi mortali mortales partim aſſentandi ſtudio, partim metu, partim commodi ſpe exhibent? Nempe tam falſi ſunt quam caduci. An non falſi qui æque perditiſſimo cuique ut optimo obveniunt? Eos demum veros honores judica, qui à virtutis decore profecti ſint. Tu fac virtutem amplectare, jam

jam te vel invitum proſequentur. Ut enim umbram poſt ſe corpora ducunt, quam nec fugientem deſerat, nec à captante prendi ſe ſinat, ita recte geſta ultro dignitatem adferunt, quam nec meritus effugias, nec immeritus aſſequare. An vero quicquam magis fluxum magisque caducum. Mihi quidem cum omnes mundanæ res fluxæ ac breves videntur, quid enim hic diuturnum dicas, tum iis nihil videtur incertius, fugaciusq; quæ plurimum habent ſplendoris atque faſtidii. Et cũ nihil comparetur moleſtius, diu enim adverſus præruptũ montem volvendum ſaxum cum Siſipho, audendum eſt aliquid exilio, carcere, aut etiam cruce dignum ut tandem fias aliquid, cum nihil igitur comparetur moleſtius, nihil tamen amittitur facilius. Qur ita inquis? Nempe ſummam dignitatem ſumma conſequatur invidia neceſſe eſt. Summa petit livor, perflant altiſſima venti. Semper enim inſignes arduasque res illa comitari ſolet. Quid deinde? Qui multorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

ſibi conflavit invidiam, is multos vitæ ſuæ hoſtes ferat oportet. Quur ita? Nam cum multi ambiant quod unus tenet, nec te ſalvo aſſequi ſpes ſit, te quoquo modo tollant neceſſe eſt. Difficillimum eſt autem cui tot tenduntur caſſes, non tandem in unum aliquem incidere. At ergo tibi veneno aut ferro pereundum, aut (ut optime cadas) exilio ſalus redimenda eſt. Aut (ut ſis fortunatiſſimus) in perpetua anxietate, ac metu ne præcipiteris claram quidem, at acerbam vitam agens. Jamne igitur ſcite Juvenalis dixiſſe videtur:

Nam qui nimios optabat honores
Et nimias poſcebat opes, numeroſa parabat
Excelſa turris tabulata, unde altior eſſet
Caſus, & impulſa præceps immane ruina.

Sed quorſum iſta tam verboſe? Scilicet ut plane mi Iodoce intelligas, quam plena metus, quam plena anxietatis, quam denique caduca ſint, ſi qua mundus iſte præ ſe fert ſublimia.

mia. Atque id quidem te incolumi. Quid ubi incumbat rerum amariſſima mors? Cum ſubito omnis illa illuſtrium imago evanuerit inſomniorum more, quæ una cum ſopore avolant. Ubi priſci tyranni? Ubi magnus ille Alexander, cujus olim ambitioni anguſtus erat orbis? Ubi Xerxes ille, cujus claſſibus conſtrata redundarunt æquora? Ubi toties victor Hannibal, qui dum vixit ſcopulos & montes rupit aceto? Ubi Paulus Aemilius, ubi Julius, ubi Pompeius, ubi cæteri, aut ex Græcis, aut ex Romanis, aut ex Barbaris clariſſimi principes, quos ſingulos recenſere & moleſtum eſſet, & prope ocioſum? Quid de tanto rerum ſplendore atque majeſtate ſupereſt, præter inanem quandam hominum fabulam, quam & ipſum literatorum officio debent, qui niſi illorum vocabula ſuis ſcriptis poſteritati commendaſſent, tanta eſſent oblivione ſepulti, ut ne tenuis quidem ipſorum memoria uſquam reſideret. Sed hoc quicquid eſt, ad nos fortaſſis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

aliquantum, ad illos nihil attinet, neque enim illi nunc eadem quæ olim mirantur. Profecto ſi nunc ab inferis emergeret ille regum, quorum meminimus maximus Alexander, aſpiceretque orbem tanta ambitione flagrantem, credo irrideret inania ſtudia vulgi, atque hac, aut hujuſmodi oratione, verum jam experimento doctior fateretur. Quo rapitur cæcus error mortalium? Res ſolidas veras profuturas nemo miratur, noxias, inanes, incertas, omnes tanto labore petunt. Quid tam improbe, tam pertinaciter in ſublime tolli conantur? Vel meo diſcant exemplo omnes mortalium dignitates caducas eſſe nebulisque ſimillimas, quæ eadem ſæpe hora & latiſſimæ ſolent eſſe & nullæ. Ego ego ille imperatorum olim facile opulentiſſimus, qui invictus rerum omnium verticem tenui, qui reges innumeros Barbarosque populos perdomui, qui orbe fere ſubacto, æquora quoque rimatus, æthera demum tentavi. Felix plane ſiquidem mortē etiam terrere

potuiſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

potuiſſem, at ea cuncta vincentem vicit, & quidem levi febricula. Neque tam ſubito aut ſpuma inflata dilabitur, aut fumus perit in auras, quã omnis ille rerum ſtrepitus evanuit. Heu quantum! quam repente mutatus ſum ab illo Alexandro, cujus olim edicta totus perhorruit orbis, nunc is ut vel ab infimo quoque contemni lædique impune poſſim. Quondam cupiditate minor erat immenſa mundi vaſtitas, nunc urnula perangusta atque adeo ſeptem pedum coërceor, Mors enim ſola fatetur quantula ſint hominum corpuſcula. Olim adorato amiculo radiante diademate, purpuraque ardente conſpicuus, nunc vel viſu fœdiſſimus nuda oſſa cinisque aridus jaceo. Et quo mihi inſignia ſtemmata, quo auro picta monumenta? Quorſum operoſa pyramidum fabrica neque videnti, neque ſentienti? Atque utinam cum corpore ſuo & animus una intereat, neque mortem iſtam multo acerbior mors ſequeretur. Sed heu! ille maximo ſuo ſuperſtes malo totius actæ vitæ pœ-

nas dare cogitur. O ter felices qui id vivi perſuaſere ſibi, quod nos experti, ſed ſero intelligere cœpimus. Sapiunt, ſapiunt, qui ſua ſorte contenti, ipſi ſe vincere certant, ſibi magis imperare quam aliis, potiusque illud cœleſte atque perpetuum, quam hoc terrenum caducumque ambire imperium. Magnus rex eſt quiſquis ſe bene rexerit. Quid poteſt eſſe hac oratione verius: & quem tam vera tam miſerabilis oratio ab ambitione non deterreat?

CAP. VI.

De mortis neceſſitate quæ nihil ſinit eſſe diuturnum.

SEd æquo longior ſum præſertim in re luce prope ipſa clariore. Is enim nunc rerum curſus, ut ſi qua miranda veteres annales narraſſe viſę ſunt, nunc nemo ſit qui credat, quum triſtiora exempla jam videat quam legerit. De morte autem (quando de ea ſermo incidit) id in primis admirari ſoleo, quo pacto, quum nihil

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

ita ut ea ſit in oculis, nihil ita abſit ab animo. Quid quod & vocabulum à morte duxere mortales, quo fit ut nominari non temere poſſimus, quin aures nos ipſæ mortis commoneant? Et ne ſic quidem timemus. Quid hoc lethargiæ, quæ hæc eſt humanarum mentium ſecuritas dicam an dementia? Itane male memores ſumus, tantumque ex amne lethæo (ut aiunt) oblivionis hauſimus, ut ea quæ nunquam ſe ſenſibus noſtris ingerere deſinunt, non meminerimus? Itane ſaxorum in morem perſtupuimus, ut toties auditis, toties viſis non excitemur? Videmus ne unum quidem ex priſcis ætatibus ſuperſtitem? noſtro quoque ævo nulli omnino hominum generi mortem parcere cernimus. Abiere majores, illudque Ciceronis eis convenit. Vixerunt, nos ſine omni diſcrimine eodem vadimus, ſequuntur item poſteri. Ita rapidiſſimi in morem amnis omnes in occaſum præcipites volvimur. Omnes eodem cogimur (ut ait Horatius) omnes una manet nox. Et cal-

canda ſemel via lethi. Mixta ſenum & juvenum denſantur funera, nullum ſæva caput Proſerpina fugit. Cadunt hinc atque hinc innumeri ex majoribus natu, ex natu minoribus, ex æqualibus, ex familiaribus, ex neceſſariis, ex cognatis, ex parentibus, ex liberis, inter medias morientium ſtrages ipſi morituri verſamur, & quum eadem ſimus conditione, eidem fato nati, non idem metuimus. Quid tu inquis me jam nunc mortem cogitare jubes: ætas integra eſt, longe abeſt ut canis albeſcat caput, ut frontem ſeniles rugæ contrahant. Ii mortis metu vivant anxii, qui annis jam graves, ſenio incurvi terram ſalutant, quibus jam leve caput, malæ pendulæ, oculi minores atque introrſum refugi, naſus perpetuo madens, dentes rari, iidemque luridi, qui cornici vivaciores, jam dextra ſuos annos computant. Ab his ego longe abſum. Fervet adhuc vividus circum præcordia ſanguis, lacerti validi, latera firma, denique omne corpus vegetum adhuc & ſucci plenum

in ſpem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

in ſpem diuturnæ vitæ vocat. Verum age quis deorum tibi canos, quis ſeniles rugas pollicitus eſt? Si niſi canum neminem efferri vides, vive ſecurus, nec ante canos ac rugas de morte cogites. Sin illa in omnem ætatem graſſatur, ſi nondum editos præfocat, arcens potius à vita quam tollens, ſi infantes à maternis abrumpit uberibus, ſi rapit impuberes, ſi puberes tollit, ſi viros extinguit, ſi ſenes excipit, ſi denique nullum neque ſexus, neque ætatis, neque roboris, neque formæ novit diſcrimen, num te unum habitura eſt eximium? At ſenex quidem diu vivere non poteſt. At tu adoleſcens cito mori potes. Quam illi mors certa, tam tibi vita incerta. Nemo tam ſenex quin unum adhuc diem ſupervivere poſſit, nemo tam juvenis qui hodiernæ lucis ſibi veſperum poſſit polliceri. Et quidem ſi diligentius obſerves, longe plures ephebos, quam canos efferri comperies. Quum ſemper rara fuit canicies, tum hac tempeſtate nunquam neque contemptior, neque

rarior. Quot mihi jam monſtrabis non dicam Tithonos, Neſtores, Sibyllas, aut Mathuſalemos, ſed centenarios? Imo quotocuique nunc eo ætatis venire contingit, ut ſexageſimum videat annum? Profecto vix milleſimo cuique mortalium. Et quantulum eſt hoc ævi? Et tamen quam rarus ſit qui attingat vides, adeo fragilis, incerta, totque caſibus ſubjecta eſt vita hominum. Vis tibi hujus rei Iodoce exhiberi ſimulachrum & dilucidum, & accommodum? Prima æſtate florentem arborem contemplare, tanta florum denſitate luxuriat, ut nuſquam truncum, vix uſquam folia videas, tantam germinis ubertatem promittit, quantæ ne ferendæ quidem par fuerit. At ex tanto florum numero vix pauci admodum adoleſcunt, partim erucis, partim araneis corrumpuntur, partim vento, partim pluvia excutiuntur. Iam poſitis foliis ii ipſi qui ſuperſtites ſunt (ut ita dicam) fœtus (nam flores eſſe deſierunt) videntur ſenſim in pomi carnem turgeſcere. Num

perſtant ad maturitatem omnes? Minime. Multos tinea exedit, alios ventorum tempeſtas decutit, alios immodicus imber corrumpit, plerique alia quavis peſte læſi demoriuntur, ut tandem ex tam divite ſpe, vix pauciſſima poma cerpas. Nec paucioribus incommodis vita petitur humana. Mille morborum nomina, mille item mortis caſus, mille modi lethi, mille mortis laquei, quibus multo plures præmatura intercipit, quam matura ſolvit. Et quum tot tantisque periculis expoſita ſit vita mortalium, vide obſecro quæ ſit ſocordia, perinde vivere, tanquam nunquam ſimus morituri. Aliena curamus, ea quibus adverſus mortem inſtructiores eſſe poſſemus, apparare ceſſamus. Quid ſi regi cuipiam cũ hoſte capitali res eſſet, ac neſciret quidem quam prope abeſſet, at hoc certe exploratum haberet non longe in inſidiis eſſe, ac jamjam commoditate accepta erupturum, num is rebus hoc loco ſtantibus, de balneis ædificandis, aut ornanda cœnatione, aut uxore du-

cenda cogitabit, ac non potius de copiis augendis, de vallo jaciendo, de excubiis, de armis ac cæteris rebus militaribus, quibus hoſtem frangere poſſit? Id vero curabit eo diligentius, quod incertus ſit quo tempore, qua parte erupturæ ſint inſidiæ. Aſt mors nobis (qua nihil capitalius) omnibus locis, omnibus ætatibus, mille modis inſidias ſtruit, & nos interim (ſi Deo placet) miramur argentum, curamus cutem, ambimus magiſtratus. Quod ſi fallacis ævi incertam fidem, atque impendentem omnibus horis mortem omnibus horis cogitaremus, noſtriſque ipſi auribus ingereremus id quod vates ille ægroto regi. Diſpone domui tuæ, morieris enim, continuo omnia iſta male ſapida amareſcerent, pretioſa vileſcerent, inclyta ſordeſcerent. Ita una mortis memoria omnium facile rerum contemptum perſuaſerit. Quo enim tibi ô avare tantum auri reconditur? Mors imminet univerſæ raptura. Quid tu breviſſimo itineri tantas paras ſarcinas? Num excidit

qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

quid euangelico illi ſtulto evenerit? cui ſibi de confertis horreis gratulanti, multaque gaudia pollicenti dictum eſt. Stulte hac nocte animam tuam à te tollent, & iſta quæ paraſti cujus erunt? Tu vero hominum vaniſſime, quid tanta improbitate inſana ſectaris gaudia? Reſpice, mors tibi cominus incumbit, iſtas quantulaſcunque illecebras in æternos mutatura cruciatus. Tibi porro ô ambitioſe, quæ inceſſit tam dira regnandi cupido? Ecce tibi mors in foribus, quæ te ex iſto rerum faſtigio in humum præcipitet, atque turbinis rapidiſſimi more te tuaque omnia tollat. Nec minus igitur vere quam erudite Rodolphus Agricola noſter ſcripſit. Omnia mors ſternit, quod natum eſt occidit, una fine caret virtus, & bene facta manent. Quid enim in eo urgentiſſimo fati ſupremi articulo, præter unam virtutem reliquum erit? Quum exangues artus una & ſanguinis calor & vita fuget, ora horrendus quidam livor tinget, oculos dudum tam vividos perpetua

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

caligo obſcurabit, & omne denique corpus frigidus quidam ſtupor occupabit, anima vero miſeranda (utpote cui deſertæ omne negocii pondus incumbit) ad ſeverum illud atque inexorabile prætorium abripietur, quo pacto quæque geſſerit rationem poſtulanda. Quid tum inquam ex omnibus ſupererit, quibus parandis ætatem triviſti omnem, unde opem petas? Quo tum miſer eo fugies, quo confugies miſer? Ad opes? At hæ & nihil opitulari poſſunt & jamdudum alios nactæ ſunt dominos. An vero ad voluptates? Sed iſtæ, ut corpore concretæ, una cum corpore moriuntur. Ad ætatis juvenile robur? At ſua cuique ſenecta mors eſt. Num vero ad formæ egregium decus, qua dudum ſuperbus omnium tibi conciliabas amores? At iſta roſæ in modum, quæ pollice deciſa continuo demoritur, ita morte decerpta omnis emarcuit. Minus vero dixi emarcuit, imo omnis in horrorem abiit. Nemo enim tum, viventis formam amavit quam hor-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

ret extincti cadaver. Anne ad priſtinam gloriam? Atqui hæc (ut docui) cum vita prorſus evaneſcit. Quo tandem igitur? Ad amicorum turbam? Verum iſti partim, ut hirundines exacta æſtate, ita cum fortuna una devolarunt, cæteris (ſi qui perſtitere) opis ferendæ facultas eſt nulla. Et quid tibi conducet ſi illi pectora ſua miſeri plangant, ſi vultus lanient, ſi quicquid in ipſis ſanguinis eſt, in lachrymas verſum funeri tuo impendant, ſi denique tua cauſa inſaniant, mortisque addant ſeſe comites? Sibi mala accerſere, te eripere non poſſunt. Sapies igitur ſi ſortis tuæ non ſero memor, ea pares, quibus munitus, ſupremum diem ſecurus expectes. Opes, voluptas, claritas, & ſi alioqui ſolida ac utilia erant (quod multo ſecus eſt) certe morituro ſunt oneri. At tum demum virtus incipit eſſe uſui. Illa ſi non nobis, certe nos illis ſubtrahimur, virtus nunquam comitari, nunquam tueri deſinit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

CAP. VII.

Mundum miſerum eſſe & ſceleratum.

HAbes mi Iodoce chariſſime quam falſa, quam fugacia, quam peſtifera ſint ſeculi bona (ſi qua tamen ſua in re bona appellari debent) nunc contra illius mala paucis accipe. Olim forſan nihil monſtri fuit ægre à mundo divelli, quum quadam ſua (ut ita dixerim) juventa floreret, nunc niſi ipſi nos ſtudio fallimus, quid eſt quo mundus poſſit fallere? Quotquot olim ſingulæ ſingulis ſeculis clades incubuere, nunc uni incumbunt univerſæ, bella, factiones, caritates, penuriæ, ſterilitates, morbi, peſtes, & quid non videmus noſtro ævo mali? Jam quartum & vigeſimum annum agimus, nullas hoc toto ſpacio à bellorum ſtrepitu ferias vidimus. Syllana nobis tempora factionis partibus referentibus, quarum utraque victrix evadat, victa certe patria, immeritas pœnas pendere cogitur. Penuriæ vero quam miſe-

miſeranda exempla vidimus, ut plerique homines pecudum pabulo victitent, plerique inedia pereant. Ut nunc ſecula ſunt Crœſus ſit neceſſe eſt, qui familiæ ſuæ vel parcum victum ſuppeditare poſſit. Adde illud (& ſi tu alioqui felix vivas) ita calamitatis plena ſunt omnia, ut te auditi quæſtus, viſæ miſerorum miſeriæ miſerum reddant. Scelerum præterea ita increvit ſeges, ut jam ferream illam ætatem longe vicerimus, de qua ante mille annos cantatum eſt. De duro eſt ultima ferro.

Protinus erupit venæ peioris in ævum
Omne nefas, fugere pudor verumque fidesque,
In quorum ſubiere locum fraudesque dolique,
Inſidiæque, & vis, & amor ſceleratus habendi.
Vivitur ex rapto, non hoſpes ab hoſpite tutus.
Non ſocer à genero, fratrum quoque gratia rara eſt. At nunc.
Nona ætas agitur, peioraque ſecula ferri

Tem-

Temporibus, quorum ſceleri non invenit ipſa
Nomen, & à nullo poſuit natura metallo.
Nunc ſi depoſitum non inficietur amicus:
Si reddat veterem cum tota erugine follem:
Prodigioſa fides, & tuſcis digna libellis:
Quæque coronata luſtrari debeat agna.
Rari quippe boni, numero vix ſunt totidem, quot
Thebarum portæ, vel divitis oſtia Nili.

Quid tibi & ſeculo, ſi peierare, ſi circumſcribere, ſi fallere, ſi rapere aut non vis aut parum calles? At quid mea inquis refert, cujuſmodi ſeculum ſit, mihi veri rectique cura eſt. Si qua recti cura eſt, fac te iſtinc quam primum abripias. Nullum enim ſeculo cum virtute commercium. Mentior, ſi non id veritatis ille præcipuus amicus clamat. Totus mundus in maligno poſitus eſt. Nec iſta tibi oratione blandiaris. Quid alii gerant

gerant nihil ad me attinet, mei unius mihi cura eſt. Erras tota (ut ait Comicus) via. Permagni vero Iodoce intereſt, quibus cum victites. Non aliter enim quam corporis vitia contagio ſerpunt, ſerpunt & animorum morbi. Improbo convictu nihil pernicioſius. Eſto ſane tu quidem virtutis amantiſſimus, adſciſce vero tibi convictorem perditum, quando futurum eſt ut tu illum ad tuos mores redigas? Ille magis (ut ſumus natura in vitia proclives) tibi ſua venena efflabit, ſuam tibi adfricabit ſcabiem, ac ſui denique ſimilem reddet, apteque tandem conveniet id vobis proverbii, quod vulgo nemo non dictitat. Concoloribus plumis aves una volitant. At quis me adiget inquis ut cum homine ſcelerato & perdito victitem? Rogas? Iſta ætas, negociorum tuorum neceſſitas quædam, præterea pudor illiberalis quidem ille, ſed certe generoſis fere animis inſitus, poſtremo ſodalium improbitas. Ad compotationem vocatus (ne quid obſcœnius dicam) ſi aut nego-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

cia excuſes aut valetudinem, ne juranti quidem creditur, parculus, aut ſordidus videris. Quid facias? Tu ſane quo notam tam inſignem caveas obtemperas. Ubi in popinam, aut œnopolium ventum eſt, alterni accumbatis juvenes ac puellæ. Quod honeſtiſſimum ſit dico, turpiora pudet dicere, quum illos ſæpe non pudeat facere. Tum bibendi certamen oritur, in quo ut bibaciſſimus quiſque fuerit, ita maxime feſtivus, bellus, ac nitidus habebitur. Hic quid non ebrietas deſignet? Fœcundi calices quod tandem non audeant nefas? Tum Pithyas multo videtur formoſior. Tum Chremes longe factus hilarior, vere vulgo dici fatetur ſine Cerere & Libero friget Venus. Poſtea ubi eos epularum ſatietas cæpit, ad choreas ſurgitur. Cujus animus ſic compoſitus, ſic firmus, ſic marmoreus, quem laſcivi illi motus, agitataque in numerum brachia, citharæ cantus, voces puellares non corrumpant, non labefactent, non molliant? Adde quod ea ſæpe carmina

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

mina ſunt, quibus incendi jam frigidus ævo laomedontiades & neſtoris hernia poſſent. At ubi choraules (cithara ex more tacta) quieſcendi ſignum dedit, ruſticus habeberis, ni eam cujus levam complexus ſaltaſti, diſuaviatus fueris. Cæteri luſus his impudentiores, atque ad meram laſciviam excogitati, à me non dicentur, utinam ab illis non agerentur. Quorum ſi tu quicquam recuſaveris quid gravius, ſi quid prudentius agere tentes inurbanum, illepidum, triſtem, agreſtem, atque à communi hominum ſenſu abhorrentem ducunt. Id ignominiæ ut caveas, quam non turpitudinem admittis? Sic ſic dum fugis odio eſſe, dum pudet difficilem videri, dum pudet non eſſe impudentē (ut divus ait Auguſtinus) omnem pudorem dediſcis, ac ſimili ſcabie infectus, & ipſe alios pergis inficere. Sed fac tibi cum nemine eſſe improbo conſuetudinem (quanquam miror iſtud ut fiat) ſolet morbi virus non contactu modo (unde nomen duxere contagia) verum etiam aſpe-

ctu

ctu ſerpere. Quum ſpectant oculi læ-ſos, læduntur & ipſi. Ego quidem ir-ritamentorum quibus ad turpiſſima quæque impellimur, oculos multo maximam partem puto. Tu igitur Iodoce optime ſi vitę tuæ conſultum velis, fac ab iſta ſcabie te quam ma-xime ſejunxeris, atque ad eos con-feras quorum te reddat conſuetudo emendatiorem.

CAP. VIII.

De felicitate vitæ ſolitariæ.

QUanquam itaque hæc comme-moraſſe abunde ſatis eſſe puto, attamen ne alacer modo iſtinc exi-lias, verum lætus ac lubens huc ad-voles, id eſt non tam ſeculi mala per-oſus, quam noſtrarum delitiarum cupidus, nunc vitæ noſtræ commoda paucis commemoraſſe haud abs re fuerit, id quod brevius fieri neceſſe erit, tum quod tantum temporis & chartæ & operę commemorandis vel ſtrictim ſeculi malis dedimus, ut his narrandis minus ſuperſit, quam rei immen-

immenſitas poſcit (quanquam quis huic rei ſermo, aut quod ſermoni tempus, par fuerit) tum quod te jamdudum noſtræ loquacitatis ſubiraſci ſuſpicor, tum etiam quod eæ res ſunt quæ facilius ſentiantur quam narrentur. Malim igitur te eas experimento, quam noſtro ſermone diſcere, explorare, quam perſuaderi. Tu modo fac te ex iſto turbido rerum ſtrepitu, ad nos ocyus recipias. Tum demum intelliges, quantum abſit à vera felicitate, & falſa, & fallax mundi proſperitas, quanto noſtri labores veſtris præſtent delitiis. Intelliges inquam experrecti more, qui dum ſomniaret, ea ſimulachra, quæ dormientem illudebant, eſſe vera exiſtimabat, gaudebat, trepidabat, æſtuabat, & mille motabatur affectibus, ſed ſimul atq; ſomno ſolvitur, ſe vanis imaginibus illuſum comperit, ridetque ipſe ſua inſomnia. Ita tu ubi inſtituti noſtri felicitas comperta erit, tum quoties illa priſtinæ vitæ omnia animo jam vigilanti ſubjeint, vah inquies, adeone deliraſſe

me unquam, ut hæ atque illæ nugæ me delectaverint? Itane rapuiſſe animum inanium bonorum phantaſmata, ut verorum ne cupido quidem ulla ſubierit? Nunc igitur Iodoce ni ſomnio quam re beatus eſſe mavis ſi dormis expergiſcere, ſin dormitas, ne ſomnus altior temporibus obrepat, oculos excute, ſin vero (quod magis reor) vigilas, ne quando dormientium exempla & religionis ſomnifera quædam vis ſomnum inire ſuadeat, ex illa Babylone terra inſomniorum umbrarumque plena evolare, quod potes propera, atque ad noſtram Hieruſalem advola: quid reſpectas? Quid reſtitas? Quid hæſitas? Semper, ut apud Lucanum eſt, nocuit differre paratis. Rumpe age moras omnes neque enim aut leve aut ludicrum negociũ vertitur. Animæ res agitur, digna plane ob quam vel amantiſſima deſeras & duriſſima ultro ſubeas. Nã ſi peritus quiſquam medendi artifex, capitali morbo laboranti diceret, ſine pauliſper jam faxo priſtina valetudine gaudeas, cedo,

:edo, quos non lubenti animo ferres
:ruciatus? ſineres corporis membra
erro rigido ſecari, ſineres excidi,
gnibus aduri, aliiſque mille tormen-
is affici, ipſa propemodum morte
rudelioribus modo mortem effuge-
is, imo ut huic vitæ miſeræ paulu-
um quiddam temporis accederet. Et
uid per Deum immortalem, ulla ne
:s moleſta videbitur, quam mortis
im animæ tum perpetuæ defugien-
æ gratia ſubeas? Si ita tibi res eſſent,
t alterutra eſſet accipienda con-
itio, aut ſine iſtud extingui cor-
us, ut ſempiterno ævo vivat anima,
it corporis vitam animæ morte pa-
ſcare, credo nihil hæſitares (niſi
iovis phrenetico peius deſiperes)
iin animi perpetuam vitam, cor-
ris breviſſima duceres potiorem.
isne igitur Iodoce ſuaviſſime & be-
e & perpetuo vivere? Mirum ni ve-
. Quis enim nolit? At quo, inquis,
ᵭo iſtuc aſſequi licet? Vide age
antam rem quantulo labore fas ſit.
on tibi Dedaleis pennis tentandus
her, non vaſta trajicienda æquora,

non Herculei ſubeundi labores, non ignibus inſiliendum, nemo te adigit, ut membra tua lanies aut mortem tibi conſciſcas, deniq; quanquam quis priſcos martyres inſaniſſe dicat, qui hujus felicitatis ſpe adducti, nullos cruciatus, ne mortem quidem ipſam durã judicavere? vide obſecro quam ſit profuſa in nos domini noſtri munificentia, & contra quam mollia juſſa. Perpetuam felicitatem, mortem commeritis pollicetur. Quid hac pollicitatione liberalius, quid certius? At nunc quid te jubet facere? Nihil, niſi ut tu te interim tanti muneris capacem præſtare ſtudeas. Quo iſtud pacto fiat rogas? Is nondum veræ felicitatis capax eſt, quem falſa captum detinet, vis æternum vivere? Fac bene vivas; vis adire paradiſum? Relinque ſeculum ut ſceleratiſſimũ, ita & afflictiſſimum. Deo jungi cupis? cura ut diaboli nexibus expliceris. Veras amas opes? Falſas abjice. Veri juvant honores? Falſos ambire deſine. Quid plura? Veram beatitudinem amas? Iſtas dulces ærumnas

imo ærumnoſas dulcedines fac reliqueris. Quid his præceptis mollius, quorum obſervationi cum vera felicitas merces debeatur: ipſum tamen obſervare, eſt cœpiſſe felicem eſſe. Tanquam jubeat deſinite miſeri eſſe, ut beati ſitis; deſinite ſervire, ut libertate gaudeatis. Et ô nimium diſſimilẽ diaboli ac Dei ſervitutem, ô diverſam militiam. Ille enim ubi miſeros falſa quadam delectatiuncula ineſcarit, papæ in quos horrores, in quas turpitudines, in quas miſerias conjicit, ac poſtremo ubi ſatis ludibrio habuit, jugulat: hic per breves atque exiguas moleſtias (quas ipſas noſtra, non rerum culpa patimur) ad incredibilem jucunditatem inducit, ac poſtremo cœlo beat. Illius inauctoratio ſubdola, militia acerba, ſtipendium (quod ſcriptura teſte mors eſt) acerbiſſimum. Hujus obligatio fidelis, militia quanto diuturnior, tanto ſuavior, ſtipendium ſuaviſſimum, quod eſt beata immortalitas. Illis vita miſera, mors miſerior, poſt eam vita miſerrima. His vita felix, mors

felicior, quam vita conſequitur feli-
ciſſima. Et quis ſub hoc tam levi, tam
liberali imperatore non quam luben-
tiſſime, vel gratis meruerit, qui tam
dulces imperat labores? Quod ſi mih
parum habes fidei, ipſum qui fallere
neſcit (quid enim mentiatur veritas
hortantem audi. Tollite jugũ meum
ſuper vos, & invenietis requiem ani
mabis veſtris. Jugum enim meum
ſuave eſt, & onus meum leve. Qui
tandem gaudiorum futurum rere jam
parta victoria, in cœlis ſempiternum
triumphum celeberrima cum pomp
agentibus, quum ſic delectet militia
labor? Qua nos voluptate afficiet fe
lix illa libertas, quibus ſuave eſt ve
jugum? Sed fore ſuſpicor quibus mi
raculo futurum ſit quod diximus, eo
nimirum de illorum grege hominum
qui pecudum ſimillimi omnem feli
citatem, aut palati, aut ventris vo
luptate metiuntur. Ii ęgre adduci po
terunt ut credant labores in quibu
monachorum vita verſatur, non mo
do moleſtos ac triſtes eſſe, ſed hila
res etiam ac jucundos. Verum ii
quand

quando ne veritas quidem ipſa veri facit fidem, jubeo ipſos explorare, periculum facere. Moriar ſi quid fefellero,, modo ne ab ipſorum parte peccatum fuerit, qui non ut oportuit tentaverint. Quod ſi experiri piget, certe expertis fidem habeant. Ego quidem jurare auſim, nihil hic non eſſe voluptatis plenum. Pauperie noſtra nihil locupletius, ſervitute nihil liberius, labore nihil quietius, inedia ſatura; anguſtiæ ſpacioſiſſimæ, mœror jucundiſſimus, amaritudo perquam ſuavis, vigiliæ ſomno quovis gratiores. Verum hæc ne juranti quidem crediderint, imo me tam contraria jungentem nihilo judicabunt ſaniorem eo qui noctem lucidam, diem obſcurum, aut ignem frigidum, aquam calidam contendat aſſerere. Verum quid facias pecudibus iſtis, qui rationis expertes, ſolis corporeis ſenſibus ſapiunt? Age mos gerendus eſt illorum tarditati. Aliquo ſenſibus familiari argumento adducendi ſunt, ut ex notiſſimis parum nota conjiciant. Rus eos ducamus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

mus, aut certe ſi id moleſtum eſt, portus propior eſt ubi nautarum unumquemlibet accitum ſic percontemur. Heus tu bone vir, num tibi moleſtus eſt labor ille nauticus? Imo (inquiet) dulcis. Qui ſic? Nam quæſtus iſte vel omnium plurima ac maxima videtur habere incommoda. Verum. At contra plurimæ res ſunt quæ me fatigari non ſinant. Quæ? primum dulce lucrum quid non dulce faciat? Nihil mari locupletius. Multi hodie vivunt, quos ex pauperrimis ditiſſimos una navigatio fecit. Quid ſi idem mihi eveniat? Deinde aſſuetudo ipſa bona me moleſtię parte levat, quæ profecto tantum in rebus habet momenti, ut nihil factu ſit tam acerbum, quin ſæpe factitatum aut dulce aut certe leve fiat. Poſtremo ſunt quibus ita laborem mitigamus, aut potius fallimus, ut ne animadvertamus quidem. Cantus, ſermones, luſus, facetiæ, atque ejus generis alia mille. Audiſtis ut arbitror ſatis dilucide. Nunc ſi ſingulas officinas luſtremus, credo ſingulos aut eadem

aut

aut ejuſmodi reſponſuros. Quid igitur? Si operariis iſtis lucelli viliſſimi incerta ſpe ſummus dulceſcit labor, quid ne idem in nobis efficiat ſempiternæ felicitatis expectatio certiſſima. Si apud illos tantum valet aſſuefactio, quid cauſæ eſt, cur non idem apud nos poſſit? Si illis ſunt quibus incommoditates ſuas leniant, nobis certo ſunt multo & plura & potiora.

CAP. IX.

Libertatem ſummam, non in mundo, ſed in receſſu.

QUæ quidem (ne perturbate diutius ac ſine ordine feratur oratio) in tribus potiſſimum mihi conſtare videntur, libertate, tranquillitate, ac voluptate. Ac libertatis (ut de hac primo loco diſſeramus) natura cupientiſſimi ſumus omnes, ſervitutem nemo non horret adeo ut plerique ejus odio mortem ſibi conſciverint, libertatem vita judicantes potiorem, mortem ſervitute. Quare ſi adeo libertate delectantur homines,

ut emendam tanti falſam putent, noſtrum vitæ inſtitutum amplecti atque expetere debent, utpote quod & ſummam & veram habeat libertatem. At hic mihi imperitior aliquis dixerit. Si libertas (Cicer. definitore) eſt poteſtas vivendi ut velis, quam nobis ſit libertas omnino non intelligo, quibus volucrum more cavea incluſis, niſi abbatis juſſu tentare licet nihil, non edere, non loqui, non dormire, non vigilare, non ire, non redire, non vel hiſcere. Hoccine tandem eſt liberos vivere? Non hercle magis, quam liberi ſunt equi & aſini, qui frenis ac ſtimulis, quocunque libitum eſt ſeſſori circumaguntur. Sed iſtud facile ſolvitur. Nam nihil nobis quod non liceat libet, licet igitur quicquid libet. Verum de noſtra libertate poſterius. Interim ſine te viciſſim perconter, qua tandem fronte tu tibi libertatem vendicas, cui tot ſunt domini, quot vix uno die pernumeres. Principio tibi ſecularibus (ut vocant) neceſſitatibus ſerviendum eſt, quibus quiſquis ſemel

manus dederit, ita illum irretire nexibus, tantis complecti catenis ſolent, ut quocunque vocarint ſequendum ſit. Quid ſi & uxorem habeas, imo habearis? Eſt enim res reciproca conjugium. En tibi alteræ compedes. Acceſſit moleſta ſane ſervitus, atque ex qua haud facile te expedias. Quid ſi etiã ſceleratus ſis? per Deum immortalem, in quam duram ſervitutem te aſſeruiſti, jam tibi quot vitia ſunt, tot dominis parendum eſt & quidem teterrimis, improbiſſimis, ſæviſſimis. Quis enim eum liberum cenſuerit, qui libidini ſuæ nihil temperare potis eſt, ſed quidvis, etiam turpiſſima (ut ſemper) ac duriſſima (ut ſæpe) imperanti obtemperat. Somnos poſcunt oculi, libet dormire. At contra ne facias, vetat imperioſa admodum hera libido, jubet noctu inſanire, curſitare, amicam inviſere, in olenti fornice inter proſtibulas noctem inſomnem ducere. Illic ſcorto putidiſſimo inſerviendum eſt, jubet, parendum: vetat, æque parendum, ejicit abeundum: revocat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

redeundum. An non tibi iſta ſervitus & quidem maxime pudenda videtur? Quæ vero homini cupido libertas? Libet domi vivere, ſic juſſit inertia. Num continuo licet? Si quidem iſtuc ſinet domina cupiditas. Siccine (inquit) agis ignave? Ceſſas? Non vides quantum lucri facturus ſis, ſi jam merces in Angliam trajeceris? Age accingere, navigandum eſt, en tibi venti ſecundi. Tu certe, ut heræ juſſa peragas, per totas hyemes terra marique curſitas, tempeſtatum, conjugis, natorum, vitæ poſtremo ſecurus. Hoccine eſt tandem liberum vivere? Itidem de ſingulis vitiis, probandi ratio ſumi poteſt. Verum jamdudum odioſam eſſe loquacitatem meam ſentio, ad cætera veniendum, ſed ſi prius generatim docuerimus, qui ſceleratus ſit liberum eſſe neminem. Nunquamne turpitudinis tuæ pudet pigetque? Et ſæpenumero credo. Quis enim uſq; adeo perditus eſt, qui nunquam in ſe redeat, perſpectaque fœditate ſua vel ſupplicii metu vel virtutis amore mutari cupiat? Ita
eſt,

eſt, inquies, qui pugno aliquoties à perditis moribus recedere, ſed jam abire parantem, neſcio qua violentia, peccandi conſuetudo remoratur, ac vel invitum ad priſtina ſtudia redegit. Recte vero narras. Quid? Sentisne igitur te captum eſſe miſer? Tandemne intelligis, te ſervum eſſe vitiis? Ubi ſenſerint te à ſe deſciſcere parantem jam fugam meditari, manus tibi injiciunt, atque uti ſervum compedibus vinctum piſtrino (ut ita dixerim) dedunt. I nunc demens, & libertatem tuam nobis jactita, cui ſeculo, cui conjugi, cui fortunæ, libidini, cupiditati, ambitioni, cui denique diabolo ipſi ſerviendum eſt, adeo ut jam cum Syro illo Terentiano merito dixeris (niſi quod ille ficte, tu ex animo) ſcire cupio quot mihi ſint domini. Porro ut ſcite noſter ſcripſit Hegius. Servire multis ſortis eſt miſerrimæ. Quid ego nunc tibi noſtram libertatem commemorem? An non ſingularis libertatis videtur extra fortunæ (ſi qua eſt) ditionem vivere, eam neque acerbam me-

tuere, neque optare ſecundam: adverſa non frangi, fauſta nihilo fieri inſolentiorem? Audemus illi cum Democrito mandare laqueum (ut apud Juvenalem eſt) mediumque unguem oſtendere. Nihil illi in nos juris eſt. Rerum cupiditatem una cum rebus ipſis abjecimus, imo Deo fœneravimus. Quid ſi vitam adimat? Nobis quidem præter turpitudinem nihil acerbum accidere poſſe perſuaſum eſt. Mors vero iis metuenda eſt, qui turpiter vixere. Bonis certe non modo non metuenda, verumetiam optanda eſt, utpote quæ eos hinc in feliciorem vitam deducat, præterea ferream illam, imo adamantinam ſecularium negociorum catenam abrupimus, ac moleſtiſſima ſarcina levati hu cœlo ferentes animum, quicquid humi geritur nihil noſtra intereſſe judicamus. Quare quid poteſt eſſe liberius? Poſtremo duriſſimum illud Pharaonis teterrimi jugum, Deo opitulante, excuſſimus: improbiſſimis Dominis vitiis dico, parere deſivimus, non ita quidem, ut nihil unquam

quam peccemus, quod haud ſcio an nemini mortalium in vita contigerit, ſed ut miles is plurimum ſibi laudis victoriſque nomen, è certamine merito ſuo ferre poteſt, qui conſertis cominus dextris naviter dimicans, non ſine vulneribus quidem ſuis, ſed tamen hoſtem aut capit, aut jugulat: contra vero victus judicaretur, ſi etiam citra vulnera, & ſalva cute ſe capi, atque in ſervitutem abduci pateretur: ita nobis, ſi quando evenerit, quod, ut dixi, ab homine præſtari fere nequit, quid noſtra refert, ſi nonnihil labamur, certe vincimus, certe libertatem, certe vitam tutamur. Quid quod ii qui in prælio fortiter egerint, retecto pectore etiã cicatrices ſuas oſtentare ſolent, aut ſpiculis, ita ut forte excepta ſunt in corpore relictis, in caſtra ſeu in urbem ſpectandi redire, id decorum maxime arbitrantes, ſi pro patriæ, ſuaque ſalute tuenda, quam maxima vulnera excepiſſe intelligantur? Præſtat profecto ſe invicem, ac victorem in caſtra referri, quam incolumem (ſi

quidem id detur) quam hoſti dedititium vivere. Quiſquis autem vitiis ſe dedidit, hoſti dedititius vivit. At quali hoſti? Quo nemo ſit turpior, nemo immanior, nemo capitalior, qui noſtræ mortis quam ſuæ vitæ ſit avidior. Et quid poſſit eſſe homini magis pudendum, aut quid hominis dignitate indignius, quam diabolum tam fœdum ferre dominum, eo contempto cui & ſe & ſua omnia debeat? Præſertim cum huic ſervire ſumma ſit libertas, atque adeo ſola. Quare ſi quem ſervilis illius libertatis jam tædium cœpit, hujusque liberrimæ ſervitutis deſiderium, hic hic quæſervitutis deſiderium, hic hic quærendam noverit. Nam quum illi ſervire una ſit libertas (ut diximus) id autem ita ut in ſeceſſu nuſquam licet nuſquam tanta libertas.

CAP. X.

Solitarios duplici tranquillitate gaudere.

TRanquillitatem vero quis digne commemorarit? Non hic inquie-

inquietus ille mundi fragor obſtrepit, quid enim iſtic non plenum fremitu, plenum tumultus? Hic lachrymat, ille ridet, hic queritur, ille litigat, hic ſalutat, ille nunciat, alius vocat, itur, reditur, clamatur, diſcurritur, quocunque aſpexeris, quoquo te verteris, quietum nihil, nihil non clamoſum offendes, ita ut in turbulentiſſimo aliquo freto verſari poſſis videri. Et quando inter iſta liceat animum componere? Quis in tam varia rerum facie poſſit ſecum conſtare, ſecum vivere? Quid in turbine iſto divinus hominis animus poſſit ſe dignum, aut cogitare, aut agere? Aut quid fiat ut ſponſum ſuum fores pectoris pulſantem ſentiat, alloquentisve vocem audiat anima jam facta perpetuo atque immodico fremitu ſurdaſtra. Profecto non in urbe, ſed in monte, non in curia, ſed in ſpelunca; non in petras conterente turbine, non in commotione, non denique in igne, ſed in auræ tenuis levi ſibilo Helias dominum, ſenſit adeſſe. Quod ſi ſacras hiſtorias evol-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

vere vacet, videre fuerit maxima quæque divinarum rerum miracula, non in turba geſta eſſe, ſed in receſſibus. Ubi enim Moſi arcanum illud rubi flamma innocua flagrantis portentum exhibitum legis? Num in Ægyptiis urbibus? Minime. Nam tum illinc tyranni metu profugerat, verum ad montem Dei penetrata prius vaſtiſſima atque altiſſima ſylva. Neque fumantia tecta, ſed deſerta virentia incolentibus manna depluit. Ubi vero divina illa ferendæ legis pompa acta eſt, quum è denſiſſima caligine fulminibus ſubinde celeri flamma emicantibus, mugiente tonitru cœleſtes buccinæ horrendum interſtreperent? Nempe in Synai montis vertice, vulgo procul abſiſtere juſſo. Et olim prophetarum filios prophetas utique futuros tectorum odio Iordanis ripas habitaſſe accepimus. Ioannes homine major, utpote angelus domini vocatus, ubi quæſo cœleſtem ac puriſſimam vitam exegit? Ubi divina arcana edoctus eſt, ut diſſimulatum homine

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

Deum digito monſtrare non dubitaverit? Profecto non in patriis ædibus ſed in eremo. Quid quod & dominum ipſum Ieſum quaſi turbarum faſtidio receſſus ſæpenumero captaſſe videmus. In montibus quoties docuiſſe legitur. In deſertis item, in littoribus quoque quoties quam admiranda geſſiſſe, in curandis morbis, in corrigendis quum corporum, tum animorum vitiis, in exturbandis teterrimis ſpiritibus, in explendis convivis tam multis tam paucis epulis. Iejunaturus ab hominum conſpectibus deſertis locis abdidit ſeſe. In monte gratiſſima illa viſio tribus Apoſtolis exhibita eſt. Crepuſculo ejus noctis, qua capi ſe paſſus eſt, Chriſtus orandi gratia in hortulos ſeceſſit. Ipſe eſt qui nos quoque oraturos in cubiculi ſecretis abdi jubet. Denique extra mœnia (haud temere certe ſed conſulto) occiſus eſt, ita ut facile conjicias illum fugitaſſe tumultus, odiſſe clamoſa theatra, non amaſſe ſtrepentia fora, non celebritate ac frequentia delectatum, ſed ſo-

litudine

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

litudine gaviſum, amicam illi fuiſſe tranquillitatem. Quid nunc humana ac leviora commemorem? Pythagoram in Idæo antro multa arcana edoctum ferunt. Plato academiam ſuam philoſophiæ colendæ multo Athenis judicavit commodiorem. Poëtæ ipſi, neſcio quas rupes ac lucos ſibi finxerunt, in quibus verſarentur, quoties eos divinus ille furor corripuiſſet, hoc ſignificantes, eum qui aliquod egregium ac venuſtum carmen condere cupiat, à turba ſemotum eſſe oportere. Poſtremo (ut ad vulgus veniamus) videmus fabros, aurifices, pictores, cæterosque artifices quorum opificium aliquid ſingularis habet induſtriæ, quum quiddam exactius atque accuratius efficere cupiunt, aliquo fugere, ubi ſtrepitus hominum ac frequentia laborantes non interturbet. Ex quibus omnibus liquido intelligi licet, turbam arduum quippiam molientibus vehementer officere, tranquillitatem ſummis gerendis rebus eſſe oportunam. Quid poteſt eſſe magis ar-

duum,ac ſerium eo negocio quod ad animæ ſalutem, ac beate vivendum ſpectet? Id igitur in mundo haud commode curaveris. Quis enim iſtic tranquillitati locus? At hic contra mi Iodoce omnia late ſilent,foris,intus: utrobique ſumma rebus pax eſt. Illam quidem gratiſſimus ipſe loci receſſus parit, hæc vero de optima atque integerrima mente proficiſcitur. Ita autem alterius opem utraque poſcit, ut ſi alterutram detraxeris, neutram reliquiſſe videaris. Nam & externa illa quies internam fovet, alit, tuatur: at illa viciſſim, niſi hæc acceſſerit, moleſta, ocioſa, imo pernicioſa fuerit. Eum enim qui acerbo atque turbato ſit animo poëta ſolum eſſe prohibet. Quicquid agis, loca ſola nocent, loca ſola caveto. Quo fugis? in turba tutior eſſe potes. Nec præterire queo, tametſi jam properandum mihi ſentio, percommode enim incidit, nobilem illam Cratetis philoſophi exhortationem, qui ut forte adoleſcentulum quendam, ultro citroque commeantem animadvertiſſet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

vertiſſet ſolum ſecum, neſcio quid fixius meditantem, rogabat quid illic rerum ageret. Mecum ait ille loquor. At cave, inquit Crates, ne cum homine improbo loquaris. Et facete & breviter uterque. Eſt igitur laudanda ſolitudo, ſed in homine laudato, contra ſceleratis nihil perniciosius. Tum enim acerba cogitant, tum immaniſſima flagitia concipiunt, tum & ſibi & aliis ſæva conſilia tractant. Quid tandem miſeros ad accelerandam ſibi necem impelleret, niſi commoditate ſua invitet ſolitudo? Quis unquam aut venena bibit, aut laqueo jugulum fregit, aut enſe pectus defodit, aut ſeſe præcipitem dedit, niſi ſolus? Quorſum igitur, inquis, laudas mihi tantopere ſolitudinem rem tam peſtiferam? Hic mihi commodius reſpondero, quam Cratetis modo commemoratam ſententiam. Tu tecum vivis, cave cum homine improbo vivas, jam nihil erit quod ſolitudinẽ metuas. Ita à turba, ut multo amplius à vitiis recedas. Ita ſileant circum te loca, ut non fremant pe-

ctora. Quanquam hoc verboſo ſermone non tibi Timonianam illam ſolitudinem commendare ſtudui, volo enim te non ex univerſo hominum genere, ut fecit ille, ſed è turba migrare. Verum de externa quiete ſatis. Jam de interna paucis agendum eſt quæ uti in mente eſt, ita non niſi à mente proficiſcitur, ſed bona, ſed nullius ſibi flagitii conſcia. Tanta enim virtutis vis eſt, ut cujus in animo conſederit, eum incredibili pace quadam tranquillet, ac leniat, omnique anxietate, horrore, metu, ac perturbatione liberet. Quæ res quanti ſit, tum rectius intelliges, ſi inſpicias quas anguſtias, quos tumultus ſceleratus animus ferat. Nam qui fur, aut peculator, aut ſcortator, aut proditor, aut ſtuprator, aut adulter, alioqui flagitioſus ſit, ſcelerum conſcientia premente, in perpetua anxietate ac formidine verſatur. Occurſant dormienti, occurſant vigilanti tanquam furiæ quædam horribiles illæ ſcelerum facies. Ad omnia palleſcit, exanimatur, metuit, quum omnia,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

tum hæc in primis ſuſpitionem, ſer-
mones, infamiam, judicium, ſuppli-
cium. Verum fac contemnere, aut
certe fallere hominum conſcientiam,
fac item Deum immortalem non ve-
reri, num quando fieri poterit ut
ſuam ipſius conſcientiam effugiat?
Nihil profecto minus. Quoquo
enim rerum ſe verterit, quocunque
locorum profugerit, dira illa pecto-
ris tormenta non deſerunt fugien-
tem, imminent, agitant, territant,
non epulas, non lucem, non vitam
ſinunt eſſe jucundam, ipſam poſtre-
mo quietem inquietam efficiunt.
Hinc plerumque corporis macies,
hinc vultus truculentia, hinc oculo-
rum fœditas, hinc cujusvis rei me-
tus, quo ipſi ſeſe prodere ſolent.
Quo pulchre & juſte ab æquiſſimo re-
rum judice comparatum eſt, ne nulli
omnino impune nocentem eſſe li-
ceat. Nam maleficia fœda quædam
ſuſpicio continuo conſequi ſolet.
Primum ea abunde nocentem ulciſ-
citur. Deinde ſermones atque infa-
mia quæ profecto tantum malum à
pleris-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

plerisque judicata ſunt, ut è vita migrare, quam his obnoxii vivere maluerint. Verum multi eo malitiæ evaſere, ut iſta facile contemnant quin eſto juxta vulgi ſermonem quantum eis malitiæ, tantum ſit & fortunæ, ut ipſis neque poſtulator quiſquam, neque judex exhibeat negocium, erit tamen, erit aliquando qui inexorabili ſeveritate ſupplicium ſumat. At iſta procul abſunt inquiunt, quaſi vere certi ſint vel unam ſe horulam victuros. Verum ut hoc eis concedamus, certe jam nunc præſens intra ipſos ſupplicium eſt maleficiorum conſcientia, quæ tam acerba eſt, ut nullum facinus, tantam adferre voluptatem poſſit ut his cruciatibus emenda ſit. Quis enim unquam ſatis æſtimaverit, quam dirus ſit ille pectoris motus, quum ſeditionem quadam acerrima ipſe à ſeſe diſſidet animus ac quibuſdam partibus ſuis aliis alio nitentibus concutitur, diſcerpitur, diſcinditur accuſante memoria, judicante ratione, puniente conſcien-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

tia, alio ratione, alio natura, alio vocante peccati libidine. Unde perpetui ſtimuli, perpetuæ rixæ, bellum perpetuum. Quapropter non abſurde eccleſiaſtici quidam ſenſiſſe judicandi ſunt, qui conſcientiæ remorſum, qui malos ad inferos euntes conſequitur, eorum ſuppliciorum quæ illic inveniunt non minimam partem judicaverunt. Juvenal. igitur præclare illa ut omnia. Quur tamen hos tu

Evaſiſſe putes, quos diri conſcia facti
Mens habet attonitos & ſurdo verbere cadit
Occultum quatiens animo tortore flagellum?
Pœna autem vehemens, & multo ſævior illis,
Quas & Cedicius gravis invenit & Rhadamanthus.
Nocte dieque ſuum geſtare in pectore teſtem.

Et poſt pauca.

Cado ſi conata peregit
Perpetua anxietas, nec menſæ tempore ceſſat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

Faucibus (ut morbo) ſiccis interque molares
Difficili creſcente cibo. Et cætera item veriſſime atque pulcherrime. Poſſent eadem hæc ut ratione atque auctoritate probati ſunt, ita mille doceri exemplis: at nos (ne ſingula proſequamur) tribus contenti erimus, quorum primum ex fabulis, alterum ex Romanis hiſtoriis, poſtremum ex ſacris literis petemus. Quid enim aliud ſibi vult quod Oreſtes ſimul atque matrem trucidaſſet, ab ultricibus diris (quas vulgatius furias appellant) correptus fingitur, itaque ab his exagitatus, ut quocunque fugiſſet, eas adverſas ſibique faces intentantes offenderet, quam eum qui aliquod flagitium admiſerit, ita conſcientiæ ſtimulis torqueri agitarique ut phreneſi quadam laborare videri poſſit? Multa quidem ſcite à poëtis excogitata ſunt, at hoc mea ſententia nihil aptius. Quare me hujus fabulæ commemoratæ nondum pœnitet. Et quid Lucii Syllæ exemplo

evidentius? Fuit huic viro ut legimus, inexpleta crudelitas, ita ut miſerabile dictu ſit, quot aut proſcripſerit, aut cædi juſſerit, cæteris item ſceleribus non ſegnius ornatus. Verum de hoc tyranno (quod nemo alius poterat) ipſa hominis malitia ſupplicium ſumpſit. Maleficiorum enim ſuorum conſcientia ita excruciatus eſt, ut nullo ingenio, nulla medicorum ope ſomnum amiſſum revocare potuerit, tandemque morbo fœdiſſimo (quem pedicularem vocant) perierit. Reſtat Chain ille, antiquiſſimum quidem, at ea re nihilo obſcurius hujus rei exemplum. Is fratrem invidia permotus trucidaſſe legitur, neque id impune. Continuo ſupplicium conſecutum eſt, varium quidem, at nullum inclementius, nullum capitalius, quam conſcientiæ. Ea in ſceleris auctorem multo ſeverius quam conditor ipſe animadvertit. Objurgabat ille, imo potius expoſtulabat, ut pœnitentiam ſimul & confeſſionem eliceret: at miſer ille

majus

majus peccatum ſuum exiſtimabat, quam cui ignoſceretur. Vitam illi donarat Deus, at ipſe ſe vita judicabat indignum. Quam dirum carnificem in illius pectore ſæviſſe credimus. Quid illi dulce in vita accidere potuiſſe putes, qui ſibi ipſe infenſus, ſui deſperans, ſibiipſi moleſtus vitam credebat acerbam, in conſpectus hominum prodire verebatur, quippe qui omnes ſibi tales fingeret, qualis ipſe ſibi erat. Vides Iodoce mi quæ tormenta, quas labes, quos ſtimulos, quos tumultus, quos æſtus ſceleratus animus ferat? Nunc tute collige, quam plena ocii, pacis, voluptatis res ſit nihil conſcire ſibi, nulla palleſcere culpa. Quid eſt quod pectus ita præparatum atque compoſitum permovere poſſit? Quid eſt, quod jure metuat? Num homines? Verum non terretur inimico homine qui amico nititur Deo. Num calamitates? At eas etiam lucri loco deputat. An vero mortem quam etiam ultro optat? Poſtremo an Deum ipſum?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

Ne ipſum quidem, utpote cui ſe & charum, & curæ eſſe confidit. Quid hac re poteſt cogitari pacatius, quid ſecurius, quid felicius? Sentiri utcunque Iodoce poteſt, narrari plane nequit. Num iſta tibi levis videtur cauſa, quur ad nos advoles? At forte ipſum ad quod te advoco ja n iſthic beatus habes. Sic equidem confido. Sed eo magis tibi iſthic evolandum cenſeo. Habebis enim hic & multo cumulatius & longe tutius. Quid tibi adeo liberum eſt inter latrones charum portare theſaurum? Hic ſi quid habes augebitur, iſtic æternus metus eſt ne amittas. Hic interna illa pax maxima, externa niſi hic nuſquam. Iſthic hæc nulla, illa ſi qua eſt, & rara eſt, & parum tuta, propterea quod cœnobia, ex malis bonos, ex bonis meliores efficiant, mundus contra, ex bonis ſceleratos, ex ſceleratis ſceleratiores reddere conſuevit.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

CAP. XI.

De Voluptate vitæ ſolitariæ.

VErum de tranquillitate paucioribus quidem, quam res poſtularit, pluribus tamen quam inſtitueram egiſſe video, nunc de voluptate (quod unum reſtat) quam breviſſime poterimus, exponemus. Ea profecto una eſt, quæ omnes homines tam ſibi pertinaciter deditos habet, ut ab ea nullis malis deterreri, nulla ratione avelli poſſint. Et illud fortaſſe non abſurde Epicurus, errare quidem mortales in judicandis voluptatibus, omnes tamen uno animo aliis quidem atque aliis modis eas expetere. Proinde ſeculares (quos vocant) ea vel maxime cauſa noſtræque vitæ inſtitutum fugere atque odiſſe ſolent, quod triſte putent eſſe, horridum, inhumanum, atque alienum ab omni voluptate. At nos (ne eos iſte deterreat error) longe ſecus eſſe demonſtrabimus, tantumque abeſſe, ut vita noſtra voluptate vacet, ut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

auſim omnes Sardanapalos ad eam tanquam quendam delitiarum paradiſum invitare. In monaſteriis voluptas inquis? Delphinum ſylvis appingis, fluctibus aprum. Imo vero mi Iodoce tota vitæ noſtræ ratio Epicurea eſt. Quid iſtuc inquis? Audies. Negat Epicurus eas admittendas eſſe voluptates, quas majores moleſtiæ conſequantur. Et nos quidem non ſcortamur, non adulteramur, non Aſotorum more nos ingurgitamus: ſobrii orientem, ſobrii occidentem ſolem videmus, quorum utrumque vidiſſe illos negant. Hæc enim omnia nunquam ita ſe habent, quin plus adferant moleſtiæ quam oblectamenti. Sed neque ditari, neque clari aliquo magiſtratu effici aut poſſumus aut cupimus. Ne in his quidem ab Epicuri magiſterio deſciſcimus. Nam cum parum habeant voluptatis, moleſtiæ plurimum: ſapimus, qui exiguum commodum maximo incommodo mercari nolimus. Præterea docet nonnunquam adeundos eſſe

dolores,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

dolores, majorum dolorum effugiendorum gratia: ſæpe omittendas eſſe voluptates, ut majores aſſequamur. Quid nos? Vigilias, jejunia, ſolitudinem, ſilentium, cæteraque ejus generis perferimus, ne majores dolores ferendi nobis ſint. Non potamus uncti, non choreas ducimus, non curſitamus quocunque fert libido, non cæteris ineptiis indulgemus, at utinam videas, quanto cum fœnore iſtis careamus. Tu nos voluptatem amiſiſſe credebas? commutavimus non amiſimus, atque ita quidem ut pro paucis ac parvis plurimas ac maximas receperimus. Jam dudum nitidos iſtos ac molliculos arrectis eſſe auribus arbitror, ut qui me novum aliquod parandæ voluptatis artificium docere ſperent. Docebo equidem. Sed eos interim à fœdiſſimis iſtis illecebris, quæ nobis cum pecudibus communes ſunt, animum transferre volo. Pecudes eſſe deſinant, intelligantque, in homine ſublimius quiddam eſſe ac divinius, quo potius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

quam ad corpus delectatio referenda ſit. Nam pecora cum in illis ſit nihil corpore præſtantius, ſuam quandam felicitatem ventris ac inguinis repletione non injuria metiuntur. At hominis dignior conditio eſt, quam ut non aliis rebus, ac bruta natum ſe exiſtimet. Conſtat enim ille non corpore modo, verumetiam anima. Corpore quidem excepta figura, nihil à brutis abſumus, anima vero non parum ad divinam illam atque æternam naturam accedimus. Corpus terreſtre, brutum, tardum, mortale, morbidum, caducum, iners, ignobile. Anima contra cœleſtis, ſubtilis, divina, immortalis, perpetua, lucida, generoſa. Et quis ſic cæcus eſt, qui non videat, ne conferendum quidem eſſe cum anima corpus? Quantum igitur à dignitate animæ abeſt corpus, tanto animi voluptas corporis præſtat illecebris. Illa enim uti anima, vera, perpetua, faſtidii neſcia, ſyncera, honeſta, divina, ſalutifera. Hæc contra falſæ, labiles, faſtidii

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

ſtidii plenæ, plus aloes quam mellis habentes, fœdæ, mortiferæ. Fieri autem nequit, ut idem & corporis & animi voluptate gaudeat. Alterutra carendum eſt. Quid hic conſultus conſuleret Epicurus? Nempe ut obſcœnas illas corporis illecebras amoveamus, ne impedimento ſint, quo minus præſtantiores & dulciores animi voluptates aſſequamur. Atque hoc quidem (ut dixi) eſt voluptates non amiſiſſe, ſed fœneraſſe. Sed jamdudum audire te velle ſuſpicor, quibus hic animi paſcamur voluptatibus. Primum eo horribili ſordidæ conſcientiæ cruciatu vacare Epicuro auctore (ne ab eo recedamus) voluptas eſt vel maxima. Nam illi non parum multum eſt, quod gaudeat, cui nihil eſt quod doleat. Deinde cœleſtium atque immortalium deliciarum contemplatio, in quas nos venturos Deo volente ſperamus, an non voluptaria res eſt? Quis eſt tam ſtupido pectore, qui ubi hujus vitæ ſaturo cœleſtis felicitas in mentem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

venerit, non vel lachrymet præ gaudio, cujus animus ſic mœrore dejectus atque humi depreſſus eſt, qui cogitata illa vita non erigatur, non exhilaretur, non ex hoc corpuſculo evolare geſtiat? Quid ſi etiam guſtata? Quanquam hæc nondum ſapiunt, quibus adhuc mundus ſapit, ſacris animis nihil exploratius. Nam quamvis vitæ illius jucunditas futuro ævo ſervata prius percipi nequeant, quam animus ex hoc teterrimo carcere emergens eo revolvet unde profectus eſt, ejus tamen odore quodam ſenſuque piæ mentes afflari mihi videntur, & quaſi cœleſtium imbrium rore quodam tingi, ac de illa nunquam defectura luce neſcio quid ſublustre aſpicere. Quæ res, quid habeat voluptatis, ei cui comperta non ſit ne perſuaderi quidem poteſt, expertis non æſtimari nedum narrari. Quanquam autem harum delitiarum rara (ut inquit Bernardus) hora & brevis ſoleat eſſe mora, tantæ certe ſunt ut ſi quicquid hic mundus uſquam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

habet voluptatis in unum confletur, præ his vile quiddam faſtidiendumque videatur. Quod ſi bene geſtorum nulla alia eſſent ſperanda præmia (quod multo ſecus eſt) certe hac una mercede quoſvis perferre labores nunquam me pigeret, dignasque judicarem, quarum potiundarum gratia cæteras illecebras omnes non ſolum contemnerem, verum etiam bellum eis indicerem. Age igitur quanti futuram arbitramur illorum gaudiorum copiam, quando ſic odor tenuiſſimus delectat, ſic recreat, ſic afficit? Quam voluptarium erit, divino illo lumine (quod niſi purgatiſſimis oculis videri nequit) perluſtrari, ita ut ipſi quoque toti pelluceamus, quum tantum adferat voluptatis nebulam (ut ita dixerim) ſublucidam idque raptim ſuſpicere? Hæc meditari, res eſt voluptatis pleniſſima. Præterea dulcedo illa, qua ſpiritus ille paracletus, id eſt, conſolator candidiſſima pectora quoties ſecretius illabitur afficit, quoties in

thalamo caſtiſſimo ſponſam ſui amore languidam ſponſus amplectitur, ac querulam, ut ſunt omnes qui miſere amant, blandiſſima quadam ac amica familiaritate conſolatur, dulcedo inquam illa quid à me commemoretur? Narrent qui norint. Norunt autem & quidem feliciter quibus licuit experiri, ego ad has admitti delitias nondum meritus ſum, aut ſi quid tenuiter libavi, malo de aliis, quam de meipſo dicere. Et hoc certius, illud tamen moleſtius. Eos igitur perſæpe cum lachrymis fatentes audivi, iſtas ſeculi voluptates, quam vanis hominibus vitio palati ſapiunt, ita ſibi videri inſipidas, ut non ſolum à rebus ipſis animus, verumetiam à commemoratione aures abhorreant. Nimirum ſorduerunt glandes, ubi Cereris uſus repertus eſt: faſtidire cœperunt falſas delitias, ubi veras guſtarunt. At heu plerique mundi cultores ex illo agreſti & ſtolido hominum genere, porcinis iſtis pabulis ita fauces habent imbutas, ut eis præter
suas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

ſuas glandes ſapiat nihil, nec plane intelligunt, quæ poſſit eſſe vitæ jucunditas, aut cur in vita morandum ſit, ſublatis glandibus, id eſt ventris ac faucium voluptate. Proinde quoties fit ut nos videant in his laboribus (ut ipſi æſtimant) in quibus ſe vivere quidem poſſe credunt, hilariores aut etiam corpore habitiores vivere quam ipſi inter ſuas epulas vivant, admirari maximopere ſolent, nec intelligere poſſunt, poſteaquam carnis delectamenta rejecimus, qua ex re ullam præterea voluptatem capere poſſimus. Vident adoleſcentulos teneros, puellas item delicatas, vident annos, vident formam, qua indulgentia paulo ante educati ſunt meminerunt, altera ex parte ſi quid hæc vita aſperum, ſi quid triſte habet collocant, ſolitudinem, laborem, vigilias, inedias, & id genus cætera. Vident non modo liberum eis eſſe ab hoc vitæ genere recedere, verumetiam admirabili quadam parentum atque amicorum improbitate ſuaderi,

moneri, rogari, impelli, illos contra multo pertinacius obſiſtere, matrem lachrymantem ſiccis conſolari oculis, ſororem colla ſtringentem contemnere, à chariſſimis ſodalibus, à quibus nuper unum diem abeſſe durum erat, nunc omni vita tam facile avelli, denique tanta hilaritate ſupremum valedicere, tanta alacritate ſuprema dividere oſcula, ut nemo vel alienus inter hæc lachrymas tenere poſſit. Libet hic meminiſſe (quæſo ne moleſtum ſit) lachrymabilis illius cœnæ, quæ Margaretæ virgini optimæ, mihi ſororis loco ſemper dilectæ cum parentibus ſuis fuit ſuprema. Aderam ipſe, & mecum una plurimi, quos filia eo convenire dederat operam, ut nobis advocatis patrem exoraret, quod jam ſex annos fruſtra oraverat, ut monacham fieri ſineret. Matris enim jam expugnaverat animum, neque enim alterutrius difficultas ullo vitio accidit. Sunt enim utrique ut loco, ut ſpecie apud ſuos facile primi, ita ea virtute, ut (quod

ut (quod felicitati rarum eſt) nemo non amet, non prædicet. Verum ita in liberos propenſi, ut tanquam adament ſic ament. Cœpimus itaque urgere primis animum. Quid multa? ille partim pudore, partim filiæ commiſeratione, partim noſtram improbitate victus annuit. Tum vero vidiſſes miſerabile ſubito oriri ſpectaculum. Pater filiam complexus ita inter oſcula lachrymari cœpit, ac ſi continuo in ſepulchrum ponenda fuiſſet. Mater exanimata dolore collabitur. Frater adoleſcens, qui illi erat unicus, ac germana natu grandior, alter ætatis, alter ſexus imbecillitate, ejulatus addentes lachrymis, ſororem communem utrique amplexi, per has inquiunt lachrymas, per, ſi quid poteſt, fraternam ac ſororiam pietatem oramus, ne nos deſeras miſeros, ne una utrosque perdas. Cæteri amici alii flere taciti, alii precari, alii ſuadere, alii increpitare at ſiccis genis nemo omnium. Nos porro qui filiæ veneramus advocati cum omnium tum

patris

patris lamentis ac lachrymis permoti, quæ illi viro graviſſimo ut puero cadebant ex oculis, & ipſi lachrymari cœpimus, id quod cum noſtro dedecore dicimus. Iam prope pœnitebat tantas turbas concitaſſe. Quid inter hæc ageret virguncula, ſexu, ætate, natura mollis, educatione delicata? Paulus ipſe valedicturus, fratrum lachrymis ſe & ſi non permotum, at motum certe ſignificat. Quid inquiens facitis flentes, & conturbantes cor meum? Verum hæc (tametſi inſigni in parentes eſſet pietate) oculis ſiccis, vultu ſereno patri blandiens negat eſſe cauſam cur ſe excruciet, juſtius gaudendum eſſe, ut qui gnatam non amiſſurus, ſed habiturus ſit, quæ pro ſe Deum oret. Matris item ægrotum animum ac cæterorum oſculis, precibus, monitis, lenire ſedulo ſtudet. Fruſtra, nam perpetuum hoc convivium uſque in ſeram noctem ſingultibus, lachrymis, queſtibus productum eſt, una hilari Margareta. Hæc itaque quoties

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

vident (nam fit nonnunquam ut videant) ii qui, ut dixi, fere non niſi palato ſapiunt, conlachrymant ſæpe etiam ipſi, admirantur robur animorum juvenilium, atque jam ſuæ mollitiei ſuppudet. Verum quid ſuſpicantur? Nunc cenſent eos annos, eos vultus, ea corpora, eos animos tam facile poſſe abduci, imo tam averſari ſeculi voluptates, niſi reperiſſent jam potiores? Num ad eos labores tanta magnanimitate contenderent, ni dulces experti eſſent? Sic eſt mi Iodoce, ſic plane eſt, dulce eſt expertis, quod etiam acerbum ac durum inexpertis videtur. Verum quando hoc iſtis perſuaſeris? Vident enim, ut ait Bernardus, cruces noſtras, unctiones non vident. Cupio equidem illis mentem meliorem dari, niſi tamen ipſi grato errore libenter inſaniunt, quemadmodum Argivus ille apud Flaccum. At tibi, (quando ab eo non multum abſumus) plane perſuadere volumus. O ſi optando aſſequi liceret, ut ſicut ſub aſpectus tuos, hæ venturæ ſunt lite-

literæ, ita in animum tuum animi noſtri transfundantur affectus, id eſt, ut tu ſic afficiare legens quomodo ego ſcribens afficior. Jam hic epiſtolæ finem ponerem nec in perſuadendo plus ſermonis terendum eſſe judicarem. Ad id quando fruſtra fortaſſis optamus, & ad perſuadendum noſtram non valet auctoritas, unum in medium adducam Hieronymum, quem & vita gravem, & eruditio fecit inſignem. Dic quæſo virorum ſanctiſſime, quid tu in iſta horrenti ſolitudine, immodica confectus inedia, vigiliis prope perpetuis maceratus, tantis laboribus attritus nullamne habes vitæ jucunditatem? O quoties inquit, in eremo conſtitutus in vaſta illa ſolitudine, quæ exuſta ſolis ardoribus horridum monachis præſtat habitaculum, putavi me Romanis intereſſe delitiis. Et ut mihi teſtis eſt dominus, poſt multas lacrymas, poſt cœlo oculos hærentes, nonnunquam mihi videbar intereſſe agminibus angelorum, & lætus gaudensque

canta-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

cantabam. Poſt te in odorẽ unguentorum tuorum curremus. Audiſti Iodoce confitentem ? liceret quidem & alios citare teſtes, verum aut huic aut nemini credemus. Atque hæc quidem voluptas omnibus piis communis eſt. Eſt tamen prærerea quædam viris eruditis peculiaris, qua fruuntur, quoties aut probatiſſimorum auctorum ſcripta legunt, aut ipſi legenda ſcribunt, aut lecta animo volutant. Hoc voluptatis genus tantam habet varietatem, tantam copiam, ut nullus omnino faſtidio poſſit eſſe locus. Quid enim? Si quid ex ipſis fontibus libet, utriusque teſtamenti volumina petuntur. Si veritas per ſe honeſta eloquentiæ nitore honeſtior facta delectat, ad Hieronymum, Auguſtinum, Ambroſium, Cyprianum atque ejuſmodi curritur. Si paulo faſtidientior Chriſtianum Ciceronem audiendi libido eſt, Lactant. Firmianus in ſinum ponitur. Sin neglectior apparatus ac ſobria cœna delectat, Thomæ Alberti ac ſimilium libri ſumuntur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

muntur in manibus. Quod ſi à veteribus illis amicis abeſſe perpetuo nequis, licebit quidem & iſtos interdum reviſere, ubi ocium erit, at ita ut rivalem te non convictorem exhibeas. Eſt enim apud iſtos mulier illa barbata, ſed vultu honeſtiſſimo, quam tu raptam ubi capillos unguesque ſecueris, ex ſcorto tibi legitimam conjugem facies. Habes igitur arcana ac multa ſacræ ſcripturæ volumina, habes monumenta prophetarum, apoſtolorum, interpretum, doctorum, habes philoſophorũ ac poëtarum ſcripta, non ei fugienda, qui novit in aconita ſalubres herbas legere. Quid? Inter hæc ſummo ocio, ſumma libertate, vacuum curis verſari an non id eſt delitiarum paradiſum incolere? Quis in tanta varietate faſtidio locus? Quid hic non voluptatis plenum? Quam læto gramine campi virent, quam blanda florum varietate picta nitent gramina, hinc roſis formoſe rubentibus, hinc niveis liliis placide cadentibus,
hinc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

hinc purpureis violis arridentibus, hinc fulvis thymis ſuave ſpirantibus, nec deſunt formoſa nemora comis luxuriantibus umbram gratiſſimam texentia, qua meridianos æſtus defendamus. Adde arborum genus innumerum, fructuum ferax ſapore dulcium, atque (quod pluris eſt) ſalubrium. Has juxta liquidiſſimus ille amnis dulci murmure labitur irrigans omnia, ille inquam amnis profundiſſimus, quem ſuperari non poſſe demiratur propheta. In his amœniſſimis pomariis ſpaciari, errare, atque (ut ita dicam) laſcivire quoties libet licet. Quid tale veſtræ habent choreæ? quid popinæ, quid balnea? Ad hæc te Iodoce ut hominem & eruditum & ſtudioſum voco. Ad hæc te ut amiciſſimum invito. An quicquam poſtea eſt, quod te iſtic remorari, aut hinc deterrere poſſit? Habes quam mortiferæ, quam etiam acerbæ ſint mundi illecebræ, quæ (ut ait Seneca) ad hoc nos amplexantur, ut ſtrangulent. Opes item quam nihil

habeant

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

habeant boni, nihil ſolidi audiſti. De honoribus in quas calamitates hominem præcipitent ſatis (ut arbitror) demonſtratum eſt. Præterea de mortis inexorabili neceſſitate adjectum eſt. Poſtremo iſta vita quam plena diſcriminis, quibus ſit ærumnis obnoxia commemoravimus. I nunc & contare utrum in iſtis malis hærere, an ab iſtis evolare malis. Contra hæc nihilominus, qua libertate, qua tranquillitate, qua voluptate, qua ſpe hic vivatur accepiſti, & nondum etiam advolas? Adhuc hæres, adhuc cum deliberas, adhuc cunctaris Ægypto ſuas carnium ollas relinquere, ut manna te paſcat eremus? At durum eſt inquis à chariſſimorum conſuetudine diſtrahi, amicorum pervincere affectus. Eia Iodoce durum vocas, vide ne tu mollis potius ſis. Cave ne pueri ac puellæ, quibus iſta re minime dura viſa eſt, his tibi verbis inſultent. Tu negas te poſſe, quod nos potuimus. Et quo tibi barba, quo viri nomen, quo anni, quo eru-
ditio?

ditio? Tu vero tibi perſuade iis amicis nihil eſſe inimicius, qui ſalutem tuã aut impedire, aut remorari moliuntur. Qui ſi errore peccant, aut amore inſaniunt, num tu cupis una cum eis inſanire? Si conſulto, atque prudentes officiunt, qui amici judicandi ſunt, cum tibi non optime cupiant? Sed in carne inquis angelum agere, humanis majus eſt viribus. Poſtremo non licere hominem ſuo more vivere, ſed omnia ex aliena ſententia, vel potius libidine agere, dictu eſt quam factu proclivius. Iſtud quidem non abnuo, neque enim me latet militiam eſſe vitam hominis ſuper terram. Sed ſi quid negocii eſt, id omne propemodum in ipſo tentandæ rei aggreſſu conſiſtit, quem ſi ſtrenue perruperis, evaſiſti. Jam olim vulgo dicunt. Is medium opus confecit qui recte cœpit. At hic certe, cœpiſſe, prope admodum perfeciſſe eſt. Sed primi te terrent aditus. Habeo quo iſtam tibi trepidationem eximam. Ægre ab ſeculi voluptati-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

bus avelleris, æternas delitias cogita. Noſtrum inſtitutum triſte ac durum videtur, perpetuos cruciatus aſpice. Nihil te cruciabit quo perpetuos effugias cruciatus, nihil voluptarium erit, quo cœleſtes voluptates amittas. Poſtremo nihil erit arduum quod ſibi vehementer imperarit animus, nihil deſperandum quod opitulante Chriſto moliaris.

CAP. XII.

IAm dudum video te componere ſarcinas, induere talaria, quo mox ad nos accurras. Verum ne nimium calidum hoc ſit, paucis etiam mihi præmonendus es, ne tibi veniat uſu, quod hodie multis videmus accidere, quos ideo pœnitet ſuſcepti inſtituti noſtri, quod in hunc veluti puteum, unde reditus non eſt, non deſcendunt, ſed præcipitant ſeſe. Ad Chriſti profeſſionem nemo cogitur, ſed ab hoc nunquam reſiliendum, ſine quo nulla omnino ſalutis ſpes. Ce-
terum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

terum in reliquis vitæ inſtitutis, quæ pro tempore reperiunt homines, quando tanta eſt corporum atque animorum varietas, tanta rerum humanarum omnium mutatio, fortaſſis non expedit quenquam ſic aſtringi, ut referre pedem non liceat, modo quod mutatur magis faciat ad illius qui mutat ſalutem. At quando aliter viſum eſt his, quorum arbitrio gubernatur mundus, hoc circumſpectius eſt aggrediendum negocium, quod ſemel aggreſſo liberum non ſit mutare quod inſtituit. Olim monaſteria nihil aliud erant, quam ſeceſſus quidam bonorum virorum, qui vel tædio voluptatum ac vitiorum, quibus id temporis hoc magis erat contaminata vita mortalium, quod adhuc promiſcue viverent ethnici cum Chriſtianis, vel offenſi ſævitia perſecutionum, relictis urbibus, in invios montes ſe ſubducebant, euangelicam quandam vitam meditantes. Cultu vili, victu tenui, quem facile quævis terra ſuppeditabat, qui-

bus omne tempus aut ſacris hymnis, aut ſanctæ lectioni aut cœleſtibus colloquiis, aut piis precibus, aut charitatis officiis, quibus ægroti aut hoſpites refocillabantur innoxios operis, quibus egentes ſublevabantur dabatur. Nec aliud tum erat monachus, quam pure Chriſtianus. Nec aliud monaſterium, quam grex ultro conſpirans in puriſſimam Chriſti doctrinam. Aberat imperium, ultro prævolabant omnes, & freno magis erat opus quam calcaribus. Extremum illis ſupplicium erat, amica fraternaque correptio. Nunc pleraque monaſteria mediis mundi viſceribus admixta ſunt, nec aliter extra mundum ſunt quam renes extra corpus animantis. In quibus adeo non viget diſciplina religionis, ut nihil aliud ſint quam ſcholę impietatis quibus ne liceat quidem eſſe puros & integros. Quibus titulus cultusque religionis, nihil aliud præſtat, quam ut impunitius liceat quicquid libet. Et quarum prudentiæ mundus non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

credebat ſuas culinas, his creditur, imo perditur eccleſiæ negocium. Eſt autem & inter ea, in quibus viget religionis diſciplina, nonnihil diſcriminis. Aliud vitæ inſtitutum aliis atque aliis magis congruit. Prius igitur te ipſum explores oportet, ut tibi notus, judicio deligas vitæ rationem non ignotam, & juxta Pauli doctrinam omnia probes, quod bonum eſt tibi teneas. Bona pars hominum, non ob aliud ſuſcipit religionis profeſſionem quam ut vivat commodius, ventri ſuo conſulens, non animo. Itaque quos in mundo frugalitatem & induſtriam docebat inopia rei familiaris, ii in monaſteriis ocio luxuiq; indulgent. Quique in mundo tenues erant & humiles, in paupertatis profeſſione ſatraparum ac regum luxum ſtrepitumque imitantur. Et quibus unica uxore contentis ferenda fuerant incommoda matrimonii, nunc gratis ac licenter volutantur per omnia ſtupri genera. Quoſque prius legum publicarum ac magiſtratuum metus co-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

ercebat à flagitiis, hoc præſtat cucullа titulusque religionis, ut exempti à ditione epiſcopi ac magiſtratuum peccent licentius. Ita ficta paupertatis profeſſione paupertatem effugiunt, ficta caſtitatis profeſſione libidini ſuæ conſulunt, ficta obedientiæ profeſſione perficiunt, ne cui cogantur obedire. Denique ſunt quos caſus aliquis conjicit in hoc vitæ genus, alium quia puella vehementer ambita potiri non contigerit, alium quia in tempeſtate, morbo, aliove periculo metu perculſus, tale quippiam voverit. Nonnullos ſodalis ante charus pertrahit ad vitæ conſortium. Quidam improbis hortatibus, veluti bubali naribus pertrahuntur in foveam. Quidam etiam huc protruduntur à parentibus impiis, aut tutoribus, quo ſe ſumptu curaque levent, ii potiſſimum inſidiantur ætati ſimplici, cuique facile imponitur. Ego vero in totum diſſuaſerim, ne rudis ætas involvatur inſtituto unde non poſſit explicari. Mature oportet eſſe

Chriſtianum, ſero monachum, quanquam abunde monachus eſt quiſquis pure Chriſtianus eſt. Neque pauci ſunt, quos ſuperſtitio, aut etiam ſtultitia deducit in monaſterium ignaros quibus in rebus ſita ſit vera religio, ac pulchre ſibi monachi videntur, ſi cingulum aut cucullam geſſerint. Hos ſi conſpicis ſceleratiores eſſe in profeſſione religionis, quam fuerint in vita priore, mirum videri non debet. Itaque tu mi Iodoce ſimul ac cognoris quid ſit vera religio, ubi tuum ingenium, corpus & animum exploraris, ubi genus vitæ diſpexeris tuis rebus accommodum, ubi nactus fueris ſodalitium, quod unanimiter conſpirarit in Chriſtum, eo te conferas, ſed domi relictis omnibus hujus mundi cupiditatibus. Alioqui fruſtra mundum reliqueris, ſi mundum tecum in ipſum attuleris monaſterium, nihil omnino tecum efferas Ægyptiarum delitiarum, ſi properas ad terram lacte ac melle manantem. Multi ſe credunt Anto-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

nios ac Paulos eſſe, qui non ſcortantur, non ſaltant, non inebriantur, cum toti madeant intus, odio, livore, cum ſcateant obtrectatione ac virulentia linguæ, cum omni faſtu turgeant, cum moroſi ſint & intractabiles, cum ſui ſint amantes, cum ſui compendii gratia palam adulentur principibus, ſcientesq; ac prudentes ſinant Chriſti gloriam obliterari quo ſuæ gloriæ conſulant. Infame crimen eſt inceſtus quanquam iſti nec ab his abſunt vitiis, ſed hæc adulatio ſuperat ſexcentos inceſtus, & hujus pernicies latiſſime patet in univerſum genus mortalium. Jam fortaſſe mihi dices, tibi diſplicere monaſteria omnia, nec uſquam reperiri apud hos gregem qui ſynceris animis conſpirarit in Chriſtum, Proinde tu ſic mundum fac relinquas, ut innocentiſſimis quibusque te adjungas, & in monaſterio te eſſe puta ubicunque verſaberis inter eos qui veritatem, qui pudicitiam, qui ſobrietatem, qui modeſtiam amant, qui crepant, qui mo-

tibus exprimunt. Nec imagineris tibi quicquam in votis deeſſe, ſi votum quod Chriſto profeſſus es in baptiſmo præſtiteris. Neque deſideres Carmelitanum, aut Dominicalem cucullum, ſi candidam veſtem in baptiſmo traditam conſervaris incontaminatam. Neque tibi diſpliceas ſi non ſis de grege Dominicalium aut Carmelitarum, modo ſis de grege vere Chriſtianorum. Bene vale nepos optime.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [4]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 9 [1]